

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. _____

din _____ 2020

Chișinău

Privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte legislative

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege pentru modificarea unor acte legislative.

Prim-ministru

ION CHICU

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,
ministrul finanțelor

Serghei PUȘCUȚA

Ministrul afacerilor interne

Pavel Voicu

Ministrul sănătății,
muncii și protecției sociale

Viorica Dumbrăveanu

Ministrul educației,
culturii și cercetării

Corneliu Popovici

Ministrul justiției

Fadei Nagacevschi

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

LEGE
pentru modificarea unor acte legislative

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Articolul I. – Articolul 26 din Legea ocrotirii sănătății nr. 411/1995 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 34, art. 373), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

la alineatul (1), textul „lit. a)-f)” se substituie cu textul „lit. a)-c)”;

cuvintele „refugiații și beneficiarii de protecție umanitară” se substituie cu cuvintele „beneficiarii de protecție internațională”;

după textul „în baza unui contract individual de muncă,” se introduce textul „încheiat în temeiul legislației Republicii Moldova,”;

la alineatul (2), după cuvântul „umanitare” se introduce textul „, de voluntariat”.

Articolul II. – Articolul 9 din Legea nr. 1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr. 38-39, art. 280), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

la alineatul (1), textul „lit. a)-f)” se substituie cu textul „lit. a)-c)”;

după textul „în baza unui contract individual de muncă,” se introduce textul „încheiat în temeiul legislației Republicii Moldova,”;

la alineatul (2), după cuvântul „umanitare” se introduce textul „, de voluntariat”.

Articolul III. – Articolul 10 din Legea nr. 1593/2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 18-19, art. 57), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

la alineatul (1), textul „lit. a)-f)” se substituie cu textul „lit. a)-c)”;

după textul „în baza unui contract individual de muncă,” se introduce textul „încheiat în temeiul legislației Republicii Moldova,”;

la alineatul (2), după cuvântul „umanitare” se introduce textul „, de voluntariat”.

Articolul IV. – Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 179-181, art. 610), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 3, în noțiunea „centru de integrare” cuvântul „activităților” se substituie cu cuvântul „măsurilor”.

2. La articolul 5:

la alineatul (1¹), după cuvintele „a străinilor” se introduc cuvintele „și asigurarea coordonării la nivel teritorial”;

alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Străinii au acces la măsurile de integrare în conformitate cu prevederile Legii nr. 274/2011 privind integrarea străinilor în Republica Moldova.”

3. La articolul 33 litera f), textul „, precum și dovada asigurării medicale” se exclude.

4. Articolul 84² se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Angajatorul este parte responsabilă de integrarea lucrătorului imigrant în măsura obligațiilor asumate prin contractul individual de muncă. Acesta poate achita cursurile de studiere a limbii de stat pentru străini sau desfășura alte măsuri de integrare, ținând cont de necesitățile și interesul organizației în cauză.”

5. La articolul 84³:

la alineatul (2), textul „lit. a)-g)” se substituie cu textul „lit. a)-c)”;

după textul „în baza unui contract individual de muncă,” se introduce textul „încheiat în temeiul legislației Republicii Moldova,”;

cuvintele „refugiații și beneficiarii de protecție umanitară” se substituie cu cuvintele „beneficiarii de protecție internațională”;

după cuvântul „umanitare” se introduce textul „, de voluntariat”.

6. Se completează cu articolul 84¹⁴ cu următorul cuprins:

„Articolul 84¹⁴. Informarea repetată

În cazul prelungirii dreptului de ședere, valabilității permisului de ședere sau a buletinului de identitate, străinii sunt informați repetat despre statutul lor juridic pe teritoriul Republicii Moldova. Autoritatea competentă pentru străini evaluează nivelul de integrare al străinilor în baza chestionarelor. Modelul chestionarului este aprobat de către autoritatea competentă pentru străini.”

Articolul V. – Legea nr. 274/2011 privind integrarea străinilor în Republica Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 48, art. 144), cu modificările ulterioare, va avea următorul cuprins:

„LEGE privind integrarea străinilor în Republica Moldova

Având în vedere necesitatea stabilirii unui cadru juridic uniform privind integrarea străinilor în viața economică, socială și culturală a Republicii

Moldova, a asigurării drepturilor, libertăților și a determinării obligațiilor acestora,

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Prezenta lege transpune parțial Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate (reformare), publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 337 din 20 decembrie 2011.

Capitolul I **DISPOZIȚII GENERALE**

Articolul 1. Domeniul de reglementare

Prezenta lege reglementează procesul și modalitățile de facilitare a integrării străinilor în Republica Moldova.

Articolul 2. Sfera de aplicare

(1) Prezenta lege este aplicabilă următoarelor categorii de străini:

- a) străini titulari ai dreptului de ședere provizorie;
- b) străini titulari ai dreptului de ședere permanentă;
- c) străini cărora li s-a recunoscut statutul de apatrid în Republica Moldova;
- d) beneficiari de protecție internațională sau de azil politic.

(2) Nu intră sub incidența prezentei legi:

- a) străinii titulari ai dreptului de ședere provizorie pentru tratament medical de lungă durată, balneosanatorial, de recuperare sau pentru alte activități ce nu presupun acordarea dreptului de ședere permanentă în Republica Moldova;
- b) străinii care beneficiază de protecție temporară;
- c) persoanele care, potrivit legii, au dreptul de dobândire sau redobândire a cetățeniei Republicii Moldova;
- d) alte categorii de persoane, pentru care este stabilit un regim juridic aparte conform legislației naționale sau reglementărilor internaționale.

Articolul 3. Noțiunile principale

În sensul prezentei legi, noțiunile principale au următoarele semnificații:

integrare – proces de participare activă a străinilor care au obținut protecție internațională sau azil politic sau un drept de ședere în Republica Moldova la viața economică, socială și culturală a societății moldovenești, prin care ei sunt împuterniciți să contribuie și să-și valorifice întreg potențialul ca membri ai acestei societăți, să-și realizeze drepturile și să-și îndeplinească obligațiile fără discriminare sau excluziune socială pentru propriul lor beneficiu și pentru beneficiul statului. Procesul de integrare este cuprinzător și participativ și presupune implicarea atât a străinului cât și a autorităților publice implicate în proces;

măsuri de integrare – ansamblu de măsuri acordate de stat pentru facilitarea procesului de integrare;

acomodare socioculturală – dobândirea de către străini a unui minim de cunoștințe generale despre societatea, cultura, economia și istoria Republicii Moldova, necesare conviețuirii sociale;

program de integrare – ansamblu de măsuri și activități necesare pentru facilitarea integrării sociale a străinilor care au obținut protecție internațională sau azil politic în Republica Moldova, desfășurate la cererea acestora, prin cooperarea dintre autoritățile publice de nivel central și local și sectorul neguvernamental;

angajament de integrare – acord încheiat în formă scrisă între solicitantul programului de integrare și autoritatea competentă pentru străini privind participarea la programul de integrare;

plan individual de integrare – totalitatea activităților de integrare identificate pentru beneficiarul programului de integrare de către actorii implicați în proces;

asistență specializată – asistență oferită de un personal pregătit în cadrul centrelor special amenajate pentru cazurile speciale.

Articolul 4. Principiile de bază

(1) Procesul de integrare a străinilor în Republica Moldova se realizează cu respectarea principiului nondiscriminării, al interesului superior al copilului și al egalității de tratament.

(2) Măsurile de integrare a străinilor se realizează prin evaluarea fiecărui caz în parte.

Articolul 5. Măsurile de integrare

(1) Străinii prevăzuți la articolul 2 alineatul (1), prin intermediul autorităților publice centrale și cu sprijinul celor locale, beneficiază de următoarele măsuri de integrare:

a) activități de integrare ce includ: sesiuni de informare specializate, sesiuni de acomodare socioculturală, cursuri de studiere a limbii de stat, măsuri de ocupare a forței de muncă, informare/consiliere privind obținerea cetățeniei Republicii Moldova;

(b) planuri/programe de integrare specializate, susținute integral sau parțial din mijloace publice sau din surse externe de finanțare și realizate prin cooperarea dintre autoritățile publice centrale și/sau cu sprijinul celor locale și organizațiile necomerciale.

(2) Autoritatea competentă pentru străini, în comun cu autoritățile publice centrale și/sau locale și/sau sectorul neguvernamental, și/sau angajatorul, desfășoară și alte măsuri de integrare, care nu contravin legislației, menite să faciliteze interacțiunea diversă și pozitivă între străini și societatea-gazdă și să creeze oportunități diverse pentru interacțiune.

(3) Străinii se pot adresa la centrele de integrare din momentul obținerii unui drept de ședere, recunoașterii statutului de apatrid în Republica Moldova sau obținerii protecției internaționale.

(4) Mecanismul de includere a străinilor în măsurile de integrare este stabilit de Guvern.

(5) Beneficiarii de azil politic în Republica Moldova beneficiază de măsurile prevăzute pentru beneficiarii de protecție internațională.

Articolul 6. Cazuri speciale

Străinii care au obținut protecție internațională sau azil politic în Republica Moldova (minorii neînsoțiți, familiile monoparentale cu copii, familiile cu trei sau mai mulți copii aflați la întreținere, persoanele cu dizabilități, femeile gravide, victimele traficului de ființe umane, persoanele cu probleme intelectuale și de sănătate mintală, precum și persoanele care au fost supuse torturii, violului sau altor forme grave de violență psihologică, psihică sau sexuală, persoanele care au atins vârsta de pensionare) și concomitent au potențial redus de autoîntreținere, condiționat de factori de natură obiectivă și independenți de voința acestora, beneficiază de acces egal și echitabil la asistență ca și cetățenii Republicii Moldova, în condițiile legislației.

Articolul 7. Rolul de coordonare

(1) Ministerul Afacerilor Interne prin structura sa responsabilă – autoritatea competentă pentru străini – coordonează procesul de integrare a străinilor pe teritoriul Republicii Moldova.

(2) Autoritățile administrației publice centrale și locale vor colabora pentru realizarea prevederilor prezentei legi și vor coopera cu autoritatea competentă pentru străini în vederea realizării eficiente a procesului de integrare a străinilor.

Capitolul II DESFĂȘURAREA PROCESULUI DE INTEGRARE

Articolul 8. Accesul la măsurile de integrare

(1) Străinii prevăzuți la articolul 2 alineatul (1) beneficiază de activitățile de integrare prevăzute la articolul 5 alineatul (1).

(2) Beneficiarii de protecție internațională au acces la toate activitățile de integrare stipulate la art. 5 alineatul (1), precum și la programul de integrare prevăzut în capitolul III.

(3) Din momentul obținerii unui drept de ședere, recunoașterii statutului de apatrid în Republica Moldova sau obținerii protecției internaționale, străinul este informat despre drepturile și obligațiile sale pe teritoriul Republicii Moldova, inclusiv despre măsurile de integrare oferite, fapt confirmat prin semnătura beneficiarului într-un act oficial tipizat, aprobat de către autoritatea competentă pentru străini.

(4) Autoritatea competentă pentru străini poate purta discuții, oferi consultații în scopul îndrumării străinilor, identificării cerințelor speciale de

integrare și recomandării pașilor specifici pentru îmbunătățirea procesului de integrare.

(5) Activitatea prevăzută la alineatul (4) este realizată atât în comun cu străinii, autoritățile publice centrale și locale, angajatorul, precum și cu sectorul neguvernamental, pe parcursul perioadei de ședere în Republica Moldova, pornind de la specificul fiecărei categorii de străini și politicile naționale.

Articolul 9. Sesiunile de informare specializate

(1) Sesiunile de informare specializate constituie prima etapă de familiarizare a străinului cu măsurile de integrare, fiind axate pe obținerea cunoștințelor detaliate despre statutul persoanei și ghidarea acestuia în comunitatea-gazdă, inclusiv interacțiunea sa cu autoritățile.

(2) Sesiunile de informare specializate includ instruiți privind statutul juridic, realizarea drepturilor, modul de accesare al serviciilor de care beneficiază străinul, obligațiile, conduita, modul de obținere a cetățeniei Republicii Moldova, precum și alte informații necesare pentru integrarea armonioasă în societatea-gazdă.

(3) Străinii prevăzuți la articolul 2 alineatul (1) beneficiază de sesiuni programate în cadrul centrelor de integrare de către autoritatea competentă pentru străini, în colaborare cu subdiviziunile teritoriale ale autorităților publice centrale, autoritățile publice locale, precum și cu implicarea reprezentanților societății civile.

Articolul 10. Sesiunile de acomodare socioculturală

(1) Sesiunile de acomodare socioculturală sunt un element indispensabil de integrare a străinilor, fiind organizate de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării în colaborare cu autoritatea competentă pentru străini.

(2) Sesiunile de acomodare socioculturală includ instruiți privind valorile și tradițiile naționale, statul de drept și principiile care derivă din el, sistemul de organizare politico-administrativă a Republicii Moldova, diversitate culturală, norme de conviețuire pașnică.

(3) Sesiunile de acomodare socioculturală sunt organizate în baza metodologiei elaborate și aprobate de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării în coordonare cu autoritatea competentă pentru străini.

(4) Metodologia este revizuită o dată la 3 ani, ținând cont de bunele practici naționale și internaționale, inclusiv în funcție de conținutul necesar a fi suplinit, precum și de profilul străinilor care sosesc în Republica Moldova, și stabilește minimul de cunoștințe necesare acomodării socioculturale a străinului.

(5) Sesiunile de acomodare socioculturală pot fi organizate atât în săli de curs, biblioteci, muzee, centre de integrare, cât și în alte instituții/locații care asigură promovarea specificului cultural al Republicii Moldova.

(6) Autoritatea competentă pentru străini, prin intermediul centrelor de integrare, oferă suport metodic și consultativ autorităților administrației publice locale, în vederea realizării sesiunilor de acomodare socioculturală la locul de

traie al străinului, menite să faciliteze procesul de integrare al acestuia în comunitate.

(7) Sesiunile de acomodare socioculturală sunt obligatorii pentru beneficiarii de protecție internațională, fiind organizate în termen de 90 de zile de la data obținerii protecției internaționale.

(8) Neexecutarea neîntemeiată a obligației prevăzute la alineatul (7) de către beneficiarul de protecție internațională inclus în programul de integrare atrage încetarea aplicării uneia sau a mai multor măsuri prevăzute în planul individual, precum retragerea dreptului de cazare și/sau a ajutorului bănesc.

(9) Sesiunile de acomodare socioculturală sunt organizate din mijloacele financiare disponibile ale autorităților și instituțiilor responsabile, precum și din sursele externe de finanțare.

(10) În procesul de organizare și desfășurare a sesiunilor de acomodare socioculturală pot fi implicate organizații necomerciale cu preocupări specifice în domeniu.

Articolul 11. Cursurile de studiere a limbii de stat

(1) Cunoașterea limbii de stat este o condiție obligatorie pentru acordarea dreptului de ședere permanentă pe teritoriul Republicii Moldova. Cursurile se adresează străinilor care nu cunosc limba de stat.

(2) Cursurile de studiere a limbii de stat sunt organizate de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării prin intermediul instituțiilor de învățământ din subordine, de către autoritățile administrației publice locale de la locul de trai al străinului, precum și de prestatori de servicii educaționale, autorizați/acreditați pentru acest gen de activitate.

(3) Metodologia de studiere a limbii de stat este elaborată și aprobată de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în coordonare cu autoritatea competentă pentru străini.

(4) Cursurile de studiere a limbii de stat sunt organizate pentru adulți. În cazul în care minorii participă alături de părinți/reprezentant legal la curs, această activitate nu trebuie să afecteze procesul de studiu al minorului, fiind frecventată în timpul lor liber și cu consimțământul acestora.

(5) La încheierea cursului de studiere a limbii de stat, comisia desemnată de organul local/municipal de specialitate în domeniul învățământului sau de instituția de învățământ superior, precum și de prestatorii de servicii educaționale asigură evaluarea nivelului de cunoaștere a limbii de stat și eliberează un certificat de participare. Valabilitatea certificatului este de 3 ani, iar la expirarea acestuia cunoștințele sunt testate repetat.

(6) Sunt scutiți de evaluarea nivelului de cunoaștere a limbii de stat străinii care au atins vârsta de pensionare, precum și invalizii a căror invaliditate este stabilită pe o perioadă nedeterminată.

(7) Certificatul de participare la cursul de studiere a limbii de stat, prevăzut la alineatul (5), nu va servi drept temei pentru înscrierea străinului în sistemul de învățământ, la evaluarea competenței sale lingvistice în vederea

obținerii cetățeniei Republicii Moldova sau la stabilirea nivelului de cunoaștere a limbii de stat, în cazul solicitării dreptului de ședere permanentă în Republica Moldova.

(8) Pentru titularii dreptului de ședere provizorie sau permanentă și pentru străinii cărora li s-a recunoscut statutul de apatrid în Republica Moldova, cursurile de studiere a limbii de stat sunt contra cost. Quantumul plăților pentru serviciile de studiere a limbii de stat vor fi stabilite de către organizațiile prestatoare, conform legislației.

(9) Pentru facilitarea procesului de integrare și promovare a cunoașterii limbii de stat de către străinii prevăzuți la alineatul (8), anual în bugetul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării sunt aprobate alocații pentru studierea limbii de stat (nivelul A1-A2), în scopul comunicării și citirii textelor/informației cotidiene. Modul și condițiile de acordare a alocațiilor sunt stabilite în mecanismul de includere a străinilor în măsurile de integrare prevăzute la articolul 5 alineatul (4).

(10) Cursurile de studiere a limbii de stat pentru străinii care au obținut protecție internațională în Republica Moldova sunt gratuite.

(11) La elaborarea metodologiei cursurilor de studiere a limbii de stat, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării ia în considerare conținutul metodologiei sesiunilor de acomodare socioculturală, specificul categoriilor de străini, precum și capacitățile de însușire a limbii.

Articolul 12. Accesul la piața forței de muncă

(1) Străinii au acces la piața forței de muncă pentru asigurarea autoîntreținerii acestora, valorificarea potențialului și identificarea sectorului de implicare raportat la condițiile Republicii Moldova, pornind de la capacitățile și necesitățile pieței forței de muncă a Republicii Moldova.

(2) Străinii prevăzuți la articolul 2 alineatul (1) beneficiază de măsurile de ocupare a forței de muncă în conformitate cu prevederile Legii nr. 105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj.

(3) Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, prin intermediul subdiviziunilor teritoriale pentru ocuparea forței de muncă, prestează măsuri de ocupare a forței de muncă, care includ:

- 1) măsuri de promovare a ocupării forței de muncă:
 - a) servicii de ocupare a forței de muncă:
 - informarea privind piața muncii;
 - ghidarea în carieră;
 - intermedierea muncii;
 - servicii de preconcediere;
 - reabilitarea profesională a persoanelor cu dizabilități;
 - 2) măsuri active de ocupare a forței de muncă:
 - formarea profesională;
 - subvenționarea locurilor de muncă;
 - suportul pentru crearea sau adaptarea locului de muncă;

- stimularea mobilității forței de muncă;

3) programe de facilitare a ocupării forței de muncă (care se aprobă de Guvern):

- programe de prevenire a șomajului;

- programe teritoriale de susținere a ocupării forței de muncă;

- programe de facilitare a integrării în câmpul muncii a migrantilor, a minorităților naționale;

- programe de facilitare a ocupării șomerilor indicați la articolul 23 alineatul (3) din Legea nr. 105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj;

- alte programe;

4) asigurarea de șomaj.

(4) Autoritatea competentă pentru străini, în comun cu Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă și subdiviziunile teritoriale pentru ocuparea forței de muncă, stabilesc mecanisme de informare și implicare a angajatorilor în procesul de integrare pe piața forței de muncă.

(5) În cazul beneficiarilor de protecție internațională înregistrați cu statut de șomer și incluși în programul de integrare, refuzul neîntemeiat al unui loc de muncă corespunzător sau refuzul neîntemeiat de a participa la una din măsurile de promovare a ocupării forței de muncă, oferite de subdiviziunea teritorială pentru ocuparea forței de muncă, atrage încetarea aplicării uneia sau a mai multor măsuri prevăzute în planul individual, precum retragerea dreptului de cazare și/sau a ajutorului bănesc.

Articolul 13. Solicitarea măsurilor de integrare

(1) Măsurile de integrare pot fi solicitate prin intermediul centrelor de integrare sau direct la subdiviziunile teritoriale ale autorităților publice centrale implicate în procesul de integrare.

(2) Autoritatea competentă pentru străini, în comun cu autoritățile publice centrale, asigură evidența și schimbul de date cu referire la străinii care solicită măsurile de integrare prin intermediul centrelor de integrare sau direct la subdiviziunile teritoriale ale autorităților administrative din subordinea ministerelor, în vederea monitorizării acestui proces.

(3) Străinii nu sunt restricționați teritorial pentru a solicita măsurile de integrare la centrele aflate în subordinea autorității competente pentru străini.

Articolul 14. Accesul la educație

(1) Străinii care și-au legalizat șederea pe teritoriul Republicii Moldova au acces la educație.

(2) Străinii prevăzuți la articolul 2 alineatul (1) literele a)-c) sunt încadrați în învățământul obligatoriu în condițiile stabilite de lege pentru cetățenii Republicii Moldova, iar în celelalte niveluri de învățământ, conform legislației.

(3) Beneficiarii de protecție internațională sunt încadrați în învățământul obligatoriu și în celelalte forme de învățământ, în condițiile stabilite de lege pentru cetățenii Republicii Moldova.

(4) Admiterea la studii a străinilor este condiționată de recunoașterea și echivalarea prealabilă a actelor de studii, prezentate de candidați.

(5) Străinii care studiază în Republica Moldova, cu excepția celor care beneficiază de burse acordate de stat, achită taxe de studii în conformitate cu actele normative.

(6) Autoritatea competentă pentru străini, în comun cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, identifică și întreprind măsuri corespunzătoare, conform competenței, pentru asigurarea accesului la educație și promovarea diversității culturale în instituțiile de învățământ, în vederea prevenirii/evitării situațiilor de conflict, xenofobiei sau a rasismului.

(7) Autoritatea competentă pentru străini, în comun cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, efectuează vizite în instituțiile de învățământ unde studiază străinii, pentru monitorizarea procesului de adaptare, promovarea diversității culturale, inclusiv în rândul cadrelor didactice și părinților sau al reprezentanților legali, organizează sesiuni de informare referitoare la statutul juridic al străinilor, precum și evaluează procesul de integrare.

Articolul 15. Accesul la serviciile medicale

(1) Integrarea străinilor în sistemul de asigurare obligatorie de asistență medicală se efectuează în conformitate cu Legea nr. 1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală.

(2) Beneficiarii de protecție internațională incluși într-un program de integrare obțin statut de persoană asigurată în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, fiind încadrați în categoria de persoane neangajate asigurate de Guvern, pe parcursul desfășurării programului.

Articolul 16. Accesul la sistemul de asistență și asigurări sociale

Străinii prevăzuți la articolul 2 alineatul (1) beneficiază de asistență socială și acces la sistemul public de asigurări sociale în condițiile prevăzute de lege pentru cetățenii Republicii Moldova.

Articolul 17. Proceduri de recunoaștere, echivalare și autentificare a actelor de studii și calificărilor

(1) Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în conformitate cu legislația și prevederile tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, asigură procedura de recunoaștere și echivalare a perioadelor/actelor de studii și a calificărilor obținute de străini peste hotarele țării în scopul accesului la studii în sistemul de învățământ din Republica Moldova, precum și încadrarea în câmpul muncii conform calificării obținute.

(2) Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în conformitate cu legislația, asigură procedura de autentificare a actelor de studii, obținute de către străini, în sistemul educațional din Republica Moldova.

Articolul 18. Integrarea minorilor străini

(1) Minorii străini au acces la asistență medicală în aceleași condiții ca și minorii cetățeni ai Republicii Moldova.

(2) Minorii au acces la învățământul obligatoriu în condițiile stabilite de lege pentru cetățenii Republicii Moldova.

(3) Minorii străini care nu dețin toate actele necesare la momentul înmatriculării în instituția de învățământ sunt înregistrați cu obligarea prezentării acestora de către părinți sau reprezentantul legal în termen rezonabil, dar nu mai târziu de 2 luni de la data înregistrării. Această prevedere nu este obligatorie în cazul beneficiarilor de protecție internațională, pornind de la faptul specificului categoriei.

(4) Minorii care au obținut protecție internațională beneficiază, la necesitate, pe durata unui an școlar, de un curs gratuit de inițiere în limba de stat, în vederea integrării în sistemul de învățământ, organizat de autoritățile publice locale.

(5) Pe durata cursului de inițiere minorii participă gratis la activitățile de instruire cu caracter teoretic, practic și recreativ din cadrul unităților școlare.

(6) La încheierea cursului de inițiere, comisia de evaluare, a căror componență și funcționare se stabilesc de organul local/municipal de specialitate în domeniul învățământului, apreciază nivelul de cunoaștere a limbii de stat și stabilește înscrierea minorilor în anul de studiu corespunzător.

(7) Autoritatea competentă pentru străini informează străinii care și-au legalizat șederea pe teritoriul țării despre responsabilitatea școlarizării obligatorii a copiilor cu vârsta de până la 16 ani, aceasta revenind părinților sau reprezentanților legali.

Articolul 19. Familiile compuse din străini și cetățeni ai Republicii Moldova

(1) Autoritățile publice centrale și locale implementează abordarea integrată a domeniului diasporei, migrației și dezvoltării în vederea realizării măsurilor de protecție a familiilor compuse din cetățeni ai Republicii Moldova și străini.

(2) Autoritățile administrative centrale și locale întreprind măsuri pentru asigurarea procesului de integrare al familiilor respective, asigurând în special protecția minorilor și realizarea drepturilor acestora.

Articolul 20. Rolul angajatorului

(1) Angajatorul este parte responsabilă de integrarea lucrătorului imigrant în măsura obligațiilor asumate prin contractul individual de muncă. Acesta poate achita cursurile de studiere a limbii de stat pentru străini sau desfășura alte măsuri de integrare, ținând cont de necesitățile și interesul organizației în cauză.

(2) Angajatorul poate solicita la autoritatea competentă pentru străini suport în procesul de organizare a studierii limbii de stat de către străinii angajați.

(3) Angajatorul, în colaborare cu autoritatea competentă pentru străini, poate desfășura activități pentru promovarea măsurilor de integrare printre angajați.

Capitolul III

DESFĂȘURAREA PROGRAMULUI DE INTEGRARE

Articolul 21. Depunerea și examinarea cererii de participare la programul de integrare și angajamentul de integrare

(1) Beneficiarii de protecție internațională sunt incluși în programele de integrare pe baza cererilor individuale și conform unui angajament de integrare încheiat între solicitantul programului de integrare și autoritatea competentă pentru străini.

(2) Cererea de participare la programul de integrare se depune la autoritatea competentă pentru străini în termen de 60 zile de la data obținerii protecției internaționale.

(3) După înregistrarea cererii, persoana care solicită admiterea în programul de integrare este interviuată de personalul desemnat al autorității competente pentru străini, fiind întocmită o fișă de evaluare a nevoilor individuale în vederea stabilirii tipului de asistență sau a activităților necesare pentru integrarea socială a acesteia.

(4) Interviul prevăzut la alineatul (3) se desfășoară în termen de 14 zile de la data înregistrării cererii de participare la program.

(5) Angajamentul de integrare menționat la alineatul (1) cuprinde:

- a) datele de identificare ale părților;
- b) drepturile și obligațiile fiecărei părți;
- c) perioada de implementare a planului de măsuri și condițiile de prelungire a acestuia;
- d) situațiile în care încetează sau se modifică aplicarea măsurilor prevăzute în planul individual.

(6) La angajament se anexează fișă de evaluare și planul individual.

(7) Străinii incluși în programele de integrare sunt obligați să informeze autoritatea competentă pentru străini despre schimbările ce ar putea afecta prezența lor la activitățile de integrare.

(8) Nerespectarea de către străin a obligațiilor stipulate în angajamentul de integrare atrage încetarea aplicării uneia sau a mai multor măsuri prevăzute în programul de integrare.

(9) Beneficiarii de protecție internațională care nu participă la programe de integrare își asumă responsabilitatea de a se integra pe cont propriu.

(10) Cererea de participare la programul de integrare poate fi depusă o singură dată.

(11) Programul de integrare și activitățile de integrare se stabilesc și se implementează pornind de la nevoile beneficiarilor, fără discriminare și cu respectarea specificului cultural al acestora.

(12) Beneficiarii de azil politic au acces la programul de integrare în aceleași condiții ca și beneficiarii de protecție internațională.

Articolul 22. Planul individual de integrare

(1) Nevoile individuale identificate de către autoritatea competentă pentru străini în cadrul interviului se aduc la cunoștința autorităților relevante împreună cu care, în termen de 30 de zile, se elaborează planul individual de integrare, ce cuprinde obiectivele stabilite pentru beneficiar, termenele de realizare, activitățile necesare pentru atingerea obiectivelor, instituțiile și/sau organizațiile responsabile, care se aduce la cunoștința beneficiarului și a cărui implementare este monitorizată de autoritatea competentă pentru străini.

(2) Planul individual de integrare conține, în mod obligatoriu și cumulativ, activități ce țin de acomodarea culturală, de studierea limbii de stat, de facilitarea accesului pe piața forței de muncă cu respectarea măsurilor de protecție socială și, după caz, facilitarea accesului la sistemul de învățământ.

(3) Pentru desfășurarea în bune condiții a activităților prevăzute în programul de integrare, instituțiile responsabile pot să apeleze la serviciile unor interpreți și experți, în condițiile legii, de asemenea pot să solicite participarea organizațiilor neguvernamentale.

Articolul 23. Perioada de realizare a planului individual de integrare

(1) Perioada aplicării planului individual de integrare este de până la 6 luni de la data semnării angajamentului de integrare sau de la data prevăzută în angajament.

(2) La cererea motivată a beneficiarului și pe baza evaluării situației la încheierea perioadei prevăzute la alineatul (1), autoritatea competentă pentru străini poate aproba prelungirea cu cel mult 6 luni a duratei de aplicare a planului individual.

(3) Motiv de prelungire constituie participarea activă a străinului în desfășurarea planului individual de integrare și depunerea eforturilor pentru a deveni un membru activ al societății-gazde.

(4) Derularea planului individual de integrare poate fi suspendată în cazul în care realizarea lui devine imposibilă din motive independente de voința părților.

Articolul 24. Facilități de cazare

(1) Beneficiarii programelor de integrare care nu au mijloace de întreținere pot beneficia, la cerere, de cazare în spațiile special destinate acestui scop, care se află în administrarea autorității competente pentru străini.

(2) Cazarea în spațiile prevăzute la alineatul (1) poate fi făcută pentru o perioadă de până la 6 luni, cu posibilitatea prelungirii pentru motivul indicat la articolul 23 alineatul (3), fără a se depăși durata de aplicare a planului individual.

(3) Autoritatea competentă pentru străini poate solicita instituțiilor implicate în programul de integrare cazarea beneficiarilor și în alte locuințe decât centrele de cazare, în condițiile legii.

(4) În vederea asigurării facilităților de cazare pentru beneficiarii programelor de integrare, Ministerul Afacerilor Interne poate, după caz:

a) să administreze și să ia în folosință locuințe;

b) să achiziționeze locuințe în limita fondurilor de asistență externă alocate în acest scop de către organizațiile internaționale.

(5) Locuințele prevăzute la alineatul (4) pot fi puse la dispoziția străinilor care au obținut protecție internațională numai prin închiriere. Condițiile în care aceste locuințe pot fi închiriate se stabilesc prin hotărâre de Guvern.

Articolul 25. Obligațiile străinilor beneficiari ai programelor de integrare

(1) Beneficiarii programelor de integrare au următoarele obligații:

a) să fie cooperanți și să participe în mod regulat la activitățile stabilite în planul individual de integrare;

b) să depună eforturi pentru parcurgerea tuturor etapelor programului de integrare, potrivit angajamentului de integrare semnat;

c) să respecte normele de disciplină, de conduită și cele stabilite de conducătorii cursurilor, precum și reglementările interne ale centrelor de cazare sau, după caz, ale altor locuințe;

d) să informeze autoritatea competentă pentru străini asupra oricărei schimbări de natură să afecteze prezența la activitățile de integrare;

e) să respecte valorile juridice și sociale.

(2) Nerespectarea obligațiilor prevăzute la alineatul (1) atrage încetarea aplicării uneia sau a mai multor măsuri prevăzute în planul individual, precum retragerea dreptului de cazare și/sau a ajutorului bănesc prevăzut de Legea nr. 270/2008 privind azilul în Republica Moldova.

Articolul 26. Finanțarea programelor de integrare

(1) Programele de integrare sunt finanțate în limitele mijloacelor financiare și surselor disponibile prevăzute în acest scop de către instituțiile responsabile.

(2) Pentru realizarea programelor de integrare pot fi atrase și alte surse de finanțare prevăzute de lege.

Capitolul IV

REGIMUL APLICABIL UNOR CATEGORII SPECIALE DE STRĂINI

Articolul 27. Asistența cazurilor speciale

(1) Autoritatea competentă pentru străini sesizează instituțiile specializate în domeniu despre existența cazurilor speciale prevăzute la articolul 6, a căror asistență acestea urmează să o preia. Autoritatea competentă pentru străini, împreună cu instituțiile specializate, evaluează situația persoanelor care se încadrează în categoria cazurilor speciale și stabilește dacă acestea necesită asistență specializată. Nevoile speciale sunt constatate în urma unei evaluări individuale a situației.

(2) Beneficiarii de protecție internațională care se încadrează în categoria cazurilor speciale pot beneficia de cazare gratuită pe o perioadă ce nu depășește 6 luni în centrele de cazare administrate de autoritatea competentă pentru străini.

(3) La expirarea termenului indicat la alineatul (2), beneficiarii de asistență sunt transferați în centrele specializate aflate în gestiunea altor autorități ale administrației publice centrale și locale.

(4) În cazul în care autoritatea competentă pentru străini nu dispune de condițiile de cazare sau serviciile specializate necesare, beneficiarii pot fi transferați anterior termenului prevăzut la alineatul (2) în centre specializate aflate în gestiunea altor autorități ale administrației publice.

(5) Cazurile speciale sunt incluse în programele de integrare, iar persoanele din această categorie beneficiază, în paralel, de serviciile instituțiilor cu atribuții în domeniu.

Articolul 28. Asistența minorilor neînsoțiți care au obținut protecție internațională

(1) Minorii neînsoțiți care au obținut protecție internațională sunt incluși în sistemul de protecție a copilului în conformitate cu legislația, în termen de 15 zile de la data sesizării de către autoritatea competentă pentru străini a secției/direcției asistență socială și protecție a familiei/Direcției municipale pentru protecția drepturilor copilului – Chișinău.

(2) Secția/direcția asistență socială și protecție a familiei/Direcția municipală pentru protecția drepturilor copilului – Chișinău dispune măsurile necesare pentru adaptarea serviciilor oferite la nevoile specifice ale minorilor neînsoțiți după cum urmează:

a) pregătirea specială a personalului din instituțiile specializate;

b) utilizarea serviciilor interpreților și experților în activitățile desfășurate de instituțiile specializate;

c) adaptarea condițiilor de cazare la specificul cultural al minorilor neînsoțiți care au obținut protecție internațională.

(3) Secția/direcția asistență socială și protecție a familiei/direcția pentru protecția drepturilor copilului de la locul aflării minorului neînsoțit întreprinde măsurile necesare pentru a asigura reprezentarea legală a acestuia și a-i oferi protecție internațională conform legii.

(4) Secția/direcția asistență socială și protecție a familiei/Direcția municipală pentru protecția drepturilor copilului – Chișinău evaluează periodic situația minorului și informează autoritatea competentă pentru străini.

(5) Pentru a proteja interesul superior al minorului neînsoțit, secția/direcția asistență socială și protecție a familiei/Direcția municipală pentru protecția drepturilor copilului – Chișinău, împreună cu alte autorități și instituții competente, întreprinde măsuri pentru identificarea familiei acestuia, dacă aceasta nu contravine procedurii de azil. În cazul în care ar fi amenințată viața sau integritatea fizică și psihică a minorului sau a apropiaților săi, în special dacă aceștia au rămas în țara lor de origine, colectarea, prelucrarea și difuzarea informațiilor privind persoanele respective trebuie să fie confidențiale.

(6) Minorii neînsoțiți care beneficiază de protecție internațională participă, în paralel cu activitățile derulate de instituțiile specializate, la programe de

integrare după planuri individuale elaborate de secția/direcția asistență socială și protecție a familiei/Direcția municipală pentru protecția drepturilor copilului – Chișinău în colaborare cu autoritatea competentă pentru străini.

Capitolul V

ROLUL INSTITUȚIILOR STATULUI ÎN PROCESUL DE INTEGRARE

Articolul 29. Atribuțiile autorității competente pentru străini

(1) Autoritatea competentă pentru străini:

a) cooperează cu autoritățile administrației publice centrale și locale, organizațiile neguvernamentale și internaționale implicate în procesul de integrare a străinilor;

b) asigură monitorizarea și evaluarea programelor de integrare a străinilor;

c) asigură evidența străinilor beneficiari ai programelor de integrare;

d) prezintă anual autorităților implicate în realizarea programelor de integrare numărul estimat al străinilor potențiali beneficiari ai programelor de integrare pentru a include mijloacele necesare în bugetul de cheltuieli al autorităților respective;

e) la sfârșitul anului calendaristic, prezintă Guvernului raportul integrat privind nivelul de acomodare a străinilor și, după caz, propune soluții și măsuri necesare de intervenție;

f) împreună cu alte autorități implicate, identifică resursele necesare pentru derularea programelor de integrare a străinilor care au obținut protecție internațională sau azil politic sau un drept de ședere în Republica Moldova.

(2) Autoritatea competentă pentru străini asigură instruirea și formarea personalului autorităților publice centrale și locale, precum și a reprezentanților societății civile, care participă la implementarea prezentei legi, pe aspecte de diversitate culturală.

(3) Autoritatea competentă pentru străini asigură instruirea personalului autorităților publice centrale și locale, precum și a reprezentanților societății civile, care participă la implementarea prezentei legi, cu privire la respectarea principiului confidențialității, prevăzut de legislația privind azilul, precum și protecția datelor cu caracter personal în privința informațiilor cu care au luat cunoștință în cadrul exercitării activității lor, cu implicarea structurilor specializate.

Articolul 30. Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale:

a) asigură înregistrarea străinilor în căutarea unui loc de muncă, prin intermediul Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă și subdiviziunile sale teritoriale;

b) oferă cazare în instituțiile sociale din subordinea sa, conform legii;

- c) ține evidența străinilor încadrați în sistemul de protecție socială;
- d) asigură accesul la serviciile medicale în cadrul sistemului de asigurări obligatorii de asistență medicală în conformitate cu prevederile legii;
- e) acordă asistență în cazurile speciale prevăzute la articolul 6;
- f) participă la elaborarea planurilor individuale de integrare și contribuie, prin intermediul structurilor sale, la derularea programelor de integrare.

Articolul 31. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării:

- a) elaborează și aprobă metodologia cursurilor de studiere a limbii de stat;
- b) elaborează metodologia sesiunilor de acomodare socioculturală;
- c) asigură monitorizarea procesului de evaluare a nivelului de cunoaștere a limbii de stat în vederea certificării cunoștințelor obținute;
- d) asigură procedura de recunoaștere și echivalare a perioadelor/actelor de studii și a calificărilor obținute de străini în străinătate, precum și procedura de autentificare a actelor de studii și a altor documente complementare, în vederea înscrierii acestora în instituțiile de învățământ din Republica Moldova sau încadrarea lor în câmpul muncii în condițiile stabilite de legislație;
- e) asigură educarea, reabilitarea, recuperarea, adaptarea și integrarea școlară și socială a străinilor din instituțiile de învățământ speciale din subordine;
- f) ține evidența minorilor străini încadrați în procesul de instruire;
- g) participă la elaborarea planurilor individuale de integrare și contribuie, prin intermediul structurilor sale, la derularea programelor de integrare.

Articolul 32. Autoritățile administrației publice locale

Autoritățile administrației publice locale:

- a) acordă sprijin în derularea programelor și implementarea proiectelor comunitare pentru a înlesni participarea activă a străinilor la viața socială și culturală a comunității;
- b) realizează măsuri pentru sporirea nivelului de informare a populației autohtone cu privire la migrație, azil, integrarea socială a străinilor, dezvoltarea spiritului de toleranță și înțelegere interculturală;
- c) identifică posibilități de cazare pentru străinii incluși în programele de integrare.

Articolul 33. Colaborarea pentru facilitarea integrării străinilor

Autoritățile administrației publice centrale și locale, în parteneriat cu organizațiile neguvernamentale și internaționale, pot crea rețele de colaborare pentru facilitarea integrării străinilor, inclusiv prin delegarea și subcontractarea către organizațiile neguvernamentale a anumitor activități specifice.

Articolul 34. Mecanismul de coordonare a procesului de integrare

(1) Autoritățile publice centrale, implicate în procesul de integrare, se întrunesc trimestrial pentru a evalua procesul de integrare al străinilor, a stabili deficiențele în procesul de realizare a măsurilor de integrare, a planifica activitățile comune și a sistematiza informația pe domeniul integrării, în vederea înaintării propunerilor de ajustare a politicilor naționale.

(2) Autoritățile publice centrale și locale se consultă periodic în scopul implementării prevederilor prezentei legi.

(3) Autoritățile implicate în procesul de integrare al străinilor organizează semestrial consultări cu reprezentanți ai societății civile, ai organizațiilor internaționale, care desfășoară activități în domeniul migrației și azilului, precum și comunitățile de străini.

Articolul 35. Soluționarea litigiilor și răspunderea juridică pentru încălcarea prevederilor prezentei legi

(1) Litigiile care apar în procesul de aplicare a prezentei legi se soluționează în modul prevăzut de legislație.

(2) Încălcarea prevederilor prezentei legi atrage răspundere disciplinară, civilă, contravențională sau penală, după caz.

Capitolul VI DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 36

(1) Prezenta lege intră în vigoare la 1 ianuarie 2021.

(2) Guvernul, în termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege.”

Președintele Parlamentului

Nota informativă la proiectul hotărârii Guvernului privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte legislative (integrarea străinilor)

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Biroul migrație și azil din subordinea Ministerului Afacerilor Interne

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Executarea prevederilor măsurii de implementare nr. L.1 a prevederii nr. 14 a Acordului de Asociere din titlul III al Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2017-2019, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1472 din 30 decembrie 2016, acțiunii 6) pentru realizarea Obiectivului nr. 20 a Planului de acțiuni pentru anii 2016-2020 privind implementarea Strategiei naționale în domeniul migrației și azilului (2011-2020), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 736 din 10 iunie 2016.

Proiectul menționat conține propuneri privind revizuirea și ajustarea Legii 274 din 27 decembrie 2011 privind integrarea străinilor în Republica Moldova la modificările în legislația națională privind regimul străinilor în Republica Moldova, Directivele UE, precum și schimbarea situației migraționale din regiune. Proiectul prevede includerea unor categorii noi de străini documentați cu drept de ședere pe teritoriul Republicii Moldova în măsurile de integrare pentru o mai sigură incluziune socială a acestora. Totodată, având în vedere experiența dificilă, ce a rezultat în urma neintegrării străinilor în societatea gazdă a statelor UE, a consecințelor economice, sociale, dar și pentru ordinea publică și securitatea cetățenilor, se propune de a revizui politicile promovate până în prezent de Republica Moldova. Scopul de bază constă în motivarea și asigurarea unei participări mai active a străinilor la măsurile de integrare, întru valorificarea potențialului acestora.

Globalizarea, diversificarea societății, precum și mobilitatea umană au devenit o trăsătură inerentă a secolului XXI. Statele, inclusiv Republica Moldova, sunt obligate să întreprindă măsuri eficiente pentru gestionarea migrației, dar și să creeze și să asigure mecanismele necesare pentru integrarea străinilor, evitarea riscurilor pentru societatea gazdă, cu asigurarea totodată, a drepturilor omului pentru străinii aflați în țara noastră. Statul urmează să întreprindă măsuri pentru prevenirea riscurilor de excluziune și disensiunilor sociale, crearea condițiilor optime pentru incluziunea culturală, socială și economică a străinilor.

Asigurarea accesului la piața forței de muncă, educație, cunoașterea limbii, a sistemului administrativ din țară precum și incluziunea socială au rol determinant în dezvoltarea atât a societății gazdă, cât și crearea premiselor de autoîntreținere a străinilor. Agenda europeană pe migrație accentuează necesitatea unor politici eficiente de integrare pentru străini. Planul de acțiuni privind integrarea cetățenilor țărilor terțe prevede că dezvoltarea politicilor de integrare eficiente atât pentru străinii care au sosit recent în țară cât și cei care se află o perioadă îndelungată este o investiție pe termen lung. Măsurile eficiente și echitabile solicit investiții suficiente politice, sociale și financiare care se vor dovedi benefice pentru comunitățile noastre pe termen lung.

La baza elaborării proiectului au stat următoarele:

- Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor Plan de acțiune privind integrarea resortisanților din țările terțe;

- Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate (reformare);
- legislația Statelor Membre în domeniu, în special a Portugaliei, României, Cehiei, Austriei etc.
- La fel, au fost luate în calcul recomandările Compactului global privind migrația regulată, legală și sigură ONU, din 2018, la care Republica Moldova este parte.

De remarcat că la situația de 31.12.2019 pe teritoriul Republicii Moldova erau documentați cu acte de identitate valabile circa **20 000 străini**, dintre care:

- drept de ședere permanentă – **7 600** străini, ce constituie aprox. 38 % din nr. total și cuprinde persoanele cu ședere de câțiva ani pe teritoriul Republicii Moldova. Aceste persoane cunosc limba de stat- una din precondițiile pentru acordarea dreptului respectiv;
 - drept de ședere provizorie – **12 400** străini, ce constituie aprox. 62 % din nr. total de străini și cuprinde persoanele venite în scop de muncă, la familie, la studii, activități umanitare, activități religioase, voluntariat, investitori străini, alte cazuri.

Totodată, la 31.12.2019, în procedura sistemului de protecție și azil erau înregistrate **530 persoane**, dintre care **166 refugiați recunoscuți și 257 beneficiari de protecție umanitară, originari din Siria, Ucraina, Turcia, Afganistan, Irak, Armenia, etc.** iar în sistemul național de apatridie erau înregistrați 288 solicitanți, iar la 361 persoane le-au fost recunoscut statutul de apatrid în Republica Moldova.

Din momentul legalizării șederii pe teritoriul Republicii Moldova prin obținerea unui drept de ședere, statutului de apatrid sau protecției internaționale, persoanelor le este asigurat accesul la activitățile și programele de integrare, prin informare/consiliere atât prin intermediul Ghișeului unic de documentare a străinilor (inclusiv serviciile regionale), precum și prin intermediul centrelor de integrare instituite în anul 2017.

Totuși, practica altor state a arătat, că este necesar de a include străinii în programe de integrare în perioade cât mai timpurii, pentru a evita excluziunea socială și economică a acestora. Aceasta impune o abordare inovatoare pentru integrarea acestor persoane pentru evitarea coliziunilor sociale sau de altă natură, precum și asigurarea funcționării statului de drept.

În proiectul înaintat pentru examinare s-a pus accentul pe sporirea rolului statului în promovarea procesului de integrare prin informarea diversificată, crearea oportunităților de autoîntreținere, sporirea rolului angajatorului în procesul de integrare, promovarea diversității culturale, asigurarea realizării drepturilor etc.

Proiectul asigură realizarea angajamentelor asumate de Republica Moldova pe Acordul de Asociere, dar totodată are drept scop reducerea riscurilor excluziunii sociale a imigranților, asigurarea ordinii publice și securității naționale prin informarea din momentul legalizării șederii referitor la statutul juridic acordat în țara noastră.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul este parțial compatibil. Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate. Tabelul de concordanță a fost elaborat și vizează în principal Legea privind integrarea străinilor în Republica Moldova.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul aduce următoarele inovații:

- extinderea categoriilor de străini care au acces la măsurile de integrare. În special, este vorba despre titularii: dreptului de ședere provizorie pentru activități de voluntariat; pentru protecția victimelor traficului de ființe umane; pentru protecția victimelor violenței în familie; pentru alte scopuri, în care activitatea străinului nu contravine legislației Republicii Moldova sau prezența lui pe teritoriul Republicii Moldova este necesară în interes public sau de securitate națională; pentru activități în domeniul tehnologiei informației, investitorilor străini; persoanelor cu funcții de conducere; specialiștilor; stagiarilor absolvenți de studii superioare;
- introducerea termenului „măsuri de integrare” care sunt realizate prin activități de integrare sau planuri/programe de integrare;
- revizuirea activităților de integrare care includ sesiuni de informare specializate, sesiuni de acomodare socioculturală, cursuri de studiere a limbii de stat, informare/consiliere privind modalitățile de acces la piața forței de muncă, servicii de orientare și formare profesională în vederea facilitării integrării economice, informare/consiliere privind obținerea cetățeniei Republicii Moldova. În acest context a fost revizuit inclusiv Articolul 5 alin. (2) al Legii 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova pentru asigurarea unei abordări unice pe aspecte de integrare;
- introducerea sesiunilor de informare specializate. Este un model austriac preluat de Republica Moldova, având menirea de a informa străinii despre statutul lor juridic, modul de accesare al serviciilor etc. Aceste sesiuni vor fi organizate prin intermediul centrelor de integrare pentru străini, instituite prin Hotărârea Guvernului nr. 553 din 12.07.2017, în nordul, centrul și sudul țării, în comun cu structurile teritoriale ale autorităților administrative centrale, precum și cu implicarea autorităților publice locale și a societății civile;
- acordarea alocațiilor din partea statului pentru studierea limbii de stat (nivelul A1-A2);
- revizuirea Capitolul II sub aspect redacțional cât și a conținutului pentru o mai bună accesibilitate la conținutul actului normativ;
- determinate atribuțiile autorităților responsabile, modul de interacționare și metodologiile necesare a fi elaborate pentru asigurarea implementării practice;
- specificat modul în care este asigurat accesul la educație, serviciile medicale, asistența și securitatea socială, stabilind excepțiile și restricțiile respective;

- extins accesul la piața forței de muncă pentru toate categoriile de străini aflați în țară (ca ex membrii familiei străinului), având drept scop crearea oportunităților de autoîntreținere. Totodată este conferit un rol activ angajatorului în procesul de integrare, cu implicarea autorităților relevante;
- expus textul legii în redacție nouă;
- extins termenul pentru depunerea cererii de participare la programul de integrare de la 30 la 60 de zile. Drept temei constituie oferirea posibilității beneficiarului de protecție internațională să conștientizeze activitatea propusă, să-și planifice timpul pentru a asigura prezența la activitățile incluse în planul de integrare, oferirea posibilității documentării (termenul de perfectare a buletinului de identitate este de asemenea 30 zile), termenul pentru depunerea cererii pentru acordarea ajutorului bănesc din partea statului de asemenea este de 30 zile;
- stabilirea termenului de 14 zile pentru efectuarea interviului cu beneficiarul de protecție internațională care a depus cererea pentru program de integrare;
- modificat cadrul legal întru asigurarea accesului străinilor la serviciile medicale. Totodată a fost exclusă obligativitatea prezentării poliței de asigurare medicală la depunerea dosarului pentru prelungirea dreptului de ședere. Drept temei constituie faptul că achitarea primelor nu ține de competența autorității competente pentru străini. Verificarea persoanei în sistemul AOM stopează/tergiversează uneori procesul de documentare a străinilor, fapt ce duce la încălcarea termenului necesar pentru prezentarea actelor pentru prelungirea dreptului de ședere, nemulțumiri din partea străinilor, cheltuieli etc. Totodată noul art. 8 alin. (3) din proiect (Legea 274/2011) prevede informarea străinului despre statutul acestuia la momentul obținerii unui drept de ședere, recunoașterii statutului de apatrid în Republica Moldova sau obținerii protecției internaționale. Articolul 84¹⁴ propus a fi inclus în Legea 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova face referire la asigurarea procesului de informare continuă a străinului la momentul documentării repetate, fapt care indirect are menirea de-a responsabiliza străinul vis-a-vis de statul său în teritoriu și menținerea legăturii cu autoritățile. Respectiv străinul nu trebuie să fie îngrădit în procesul de documentare, iar realizarea obligațiilor prin accesul la serviciile medicale să fie o activitate distinctă.
Suplimentar conform Hotărârii Guvernului nr. 1246 din 19.12.2018 pentru aprobarea Regulamentului privind acordarea/suspendarea statutului de persoană asigurată în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, CNAM este structura responsabilă pentru identificarea persoanelor neasigurate (pct. 35).
- Propus ca Mecanismul de includere a străinilor în măsurile de integrare să fie aprobat de Guvern. În prezent Mecanismul este aprobat prin ordin comun nr. 42/26/46/128/61/28-A/107-A din 16.02.2016, semnat până la reforma autorităților publice centrale și care este implementat de comun cu Ministerul Afacerilor Interne de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Casa Națională de Asigurări Sociale și Compania Națională de Asigurări în Medicină. Mecanismul constituie norme metodologice pentru activitatea fiecărei instituții și un instrument de asigurare a controlului inclusiv a calității serviciilor prestate străinilor. Totodată Mecanismul va include modul și condițiile de acordare a alocațiilor pentru studierea limbii de stat, propunere inserată în proiect. Hotărârea va asigura implementarea practică a cadrului legal, iar ridicarea

nivelului de la ordin la hotărâre de Guvern presupune responsabilizarea și implicarea autorităților responsabile;

- pentru asigurarea respectării drepturilor copilului sunt introduse prevederi care vizează nemijlocit minorii;
- extinderea categoriilor de persoane prevăzute în articolul 6 al Legii 274/2011 prin transpunerea Directivei 2011/95 a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate. Cazurile speciale se referă doar la persoanele care au obținut protecție internațională sau azil politic în Republica Moldova. Dintre categoriile introduse până în prezent Direcția azil și integrare a Biroului migrație și azil, responsabilă pentru examinarea cererilor de acordare a protecției internaționale (Legea 270/2008 privind azilul în Republica Moldova) nu a avut cazuri de acordare a protecției victimelor traficului de ființe umane, persoanelor cu probleme intelectuale și de sănătate mintală, precum și persoanelor care au fost supuse torturii, violului sau altor forme grave de violență psihologică, psihică sau sexuală. Cu referire la femeile gravide, forma de protecție nu se referă la starea fiziologică a persoanei. Au fost înregistrate cazuri când persoanele au solicitat azil fiind gravide, totuși în cazul în care persoana primește o formă de protecție, fiind gravidă, beneficiază de servicii în aceleași condiții ca și cetățenii Republicii Moldova, în special medicale. Un beneficiar de protecție internațională beneficiază de aceleași drepturi sociale ca și cetățenii Republicii Moldova, respectiv dacă va exista un caz, acesta va fi referit spre sistemul național;
- promovată instruirea actorilor implicați în procesul de integrare pe aspecte de diversitate culturală și lucrul cu străinii.

5. Fundamentarea economico-financiară

Implementarea proiectului dat se va efectua din bugetul instituțiilor responsabile în limita resurselor disponibile, precum și cu atragerea surselor externe de finanțare.

Totodată vor fi necesare surse pentru realizarea activității de acordare a alocațiilor pentru studierea limbii de stat începând cu 1 ianuarie 2021 (data propusă pentru intrarea în vigoare a redacției noi a Legii privind integrarea străinilor în Republica Moldova).

Prețul cursurilor stabilit din momentul implementării Legii nr. 274 în anul 2012 a constituit 350 MDL pe lună. Cursurile pot fi accesate prin intermediul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării în baza cererii depuse de străin la autoritatea competentă pentru străini.

Totodată cursurile de limbă sunt oferite străinilor și prin intermediul Asociației Naționale a Trainerilor din Republica Moldova (ANTEM). Până în prezent străinii au solicitat studierea limbii contra cost prin intermediul ANTEM, iar prețul cursului în timp a crescut la 480 MDL pe lună.

Proiectul propune acordarea unui număr anual de alocații din partea statului, pentru a stimula studierea limbii de stat, începând cu 1 ianuarie 2021, și implica mai activ

statul în activitățile de integrare, precum și cointeresele străinului în stabilirea pe termen lung în țara gazdă.

Nivelul A1, A2 presupune 6 luni de studiere a limbii de stat.

La etapa inițială de testare se propune oferirea a 20 alocații din partea statului începând cu 1 ianuarie 2021.

Ținând cont de situația social-economică și faptul că prețul pe piață a cursului s-a modificat pe parcursul anilor, majorându-se, propunem calcularea alocațiilor în baza costului actual oferit de ANTEM străinilor care frecventează cursul, și anume:

prețul de 480 MDL x 6 luni=2 880 MDL

20 alocații – 2880MDL x 20=57 600 MDL

La etapa inițială ar putea fi testat modul de acordare a 5 alocații în mun. Bălți, 5 în mun. Cahul și 10 în mun. Chișinău.

Conform Metodologiei aprobate anterior, 4 universități de stat au fost identificate ca prestatori de serviciu, respectiv acordarea alocațiilor ar putea stimula inclusiv activitatea acestor instituții. Totodată și alte instituții ar putea fi motivate să se implice în procesul de instruire.

Accentul este pus în special pe titularii dreptului de ședere pentru reîntregirea familiei ca principali beneficiari a inițiativei.

Alocațiile urmează a fi incluse în bugetul pentru Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, modul și condițiile de acordare vor fi stabilite în Mecanismul de includere a străinilor în măsurile de integrare, aprobat de Guvern.

Cu referire la acordarea accesului la asistență medicală a minorilor străini în aceleași condiții ca și minorilor cetățeni ai Republicii Moldova menționăm că copiii fac parte din categoria asigurată din contul statului pentru care asigurator este Guvernul. Respectiv nu sunt necesare resurse suplimentare pentru acordarea asistenței medicale copiilor, astfel fiind respectat și principiul interesului superior al copilului.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Modificate următoarele acte normative:

- Legea nr. 274 din 27 decembrie 2011 privind integrarea străinilor în Republica Moldova;
- Legea nr. 200 din 16 iulie 2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova;
- Legea nr. 1585-XIII din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală;
- Legea nr. 411-XIII din 28 martie 1995 ocrotirii sănătății;
- Legea nr. 1593-XV din 26 decembrie 2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Proiectul a fost transmis pentru avizare la următoarele autorități/instituții/organizații: Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; Ministerul Finanțelor; Ministerul Economiei și Infrastructurii; Ministerul Justiției; Serviciul de Informații și

Securitate; Agenția Relații Interetnice; Casa Națională de Asigurări Sociale; Compania Națională de Asigurări în Medicină; Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă; Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii (ODIMM); Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM); Cancelaria de Stat; Centrul Național Anticorupție; Centrul de Armonizare a Legislației. Avizele au fost recepționate fiind incluse obiecțiile și recomandările în sinteză.

Proiectul a fost plasat pentru consultări publice pe platforma www.particip.gov.md
<http://www.particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=6935>

În procesul consultărilor au parvenit avize din partea Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității nr. 04/2130 din 19.12.2019.

La definitivarea proiectului s-a ținut cont de sugestiile și recomandările exprimate în cadrul consultărilor publice, inclusiv cele expuse în avizarea inițială a proiectului când au fost recepționate avizele din partea Reprezentanței Regionale a Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați pentru Europa Centrală, Biroului OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR), Asociației Obștești „Centrul de caritate pentru refugiați” .

8. Constatările expertizei anticorupție

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO20/6264 din 13.01.2020

la proiectul de lege pentru modificarea unor acte legislative (nr. 1585/1998, nr.411/1995, nr.1593/2002, nr.200/2010, nr.274/2011 - integrarea străinilor)

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Guvernul RM, iar autor nemijlocit este Ministerul Afacerilor Interne, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin.(3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-12 din Legea nr.100/2017 privind actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional "etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt: a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei; b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia; c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;

d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii; e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate." Se constată că anunțul privind organizarea consultării publice, proiectul și nota informativă la acesta au fost plasate pe pagina web a Ministerului Afacerilor Interne www.mai.gov.md la compartimentul Transparența/Consultări publice, precum și pe portalul www.particip.gov.md. În aceste condiții, se consideră că autorul a respectat prevederile legale privind transparența în procesul decizional.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

În nota informativă se menționează că prin elaborarea proiectului „se propun de a revizui politicile promovate până în prezent în Republica Moldova” în partea ce ține de integrarea străinilor. Astfel, „scopul de bază constă în motivarea și asigurarea unei participări mai active a străinilor la măsurile de integrare, întru valorificarea potențialului acestora”. La fel, în notă se menționează că „în proiectul înaintat spre examinare s-a pus accentul pe sporirea rolului statului în promovarea procesului de integrare prin informarea diversificată, crearea oportunităților de autoîntreținere, sporirea rolului angajatorului în procesul de integrare, promovarea diversității culturale, asigurarea realizării drepturilor, etc”. În aceste condiții, modificarea cadrului legal în domeniul integrării străinilor vine să realizeze, totodată, obiectivele trasate în Acordul de Asociere semnat de Republica Moldova, cât și să îmbunătățească procesul de integrare desfășurat pe plan național. Legea nr.274/2011 privind integrarea străinilor, expusă prin proiect într-o nouă redacție, potrivit autorului „urmează a fi revizuită din punct de vedere a măsurilor de integrare oferite din partea statului, extinderea categoriilor de străini care pot solicita măsuri de integrare, introducerea unor novații, promovarea diversității culturale, precum și modificată structural pentru a avea un act normativ funcțional și accesibil”.

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Proiectul promovează interesul public manifestat prin modificarea cadrului legal în domeniul integrării străinilor, care prin revizuirea activităților de integrare va permite abordarea unei politici de stat mai complexe și active cu implicarea tuturor actorilor direct responsabili de implementarea măsurilor de integrare. Deși scopul proiectului este unul clar definit, în conținutul acestuia au fost identificate unele norme care la aplicare vor știrbi din asigurarea promovării interesului public, deoarece vor permite interpretări discreționare a normelor și implementarea confuză și deficitară a acestora. Astfel, au fost identificate unele formulări neclare, concurența normelor, ambiguitate a unor proceduri desfășurate prin nestabilirea unor termene concrete, ambiguitate administrativă la asigurarea sancționării străinilor pentru încălcarea obligațiilor. În aceste condiții, aplicarea normelor prenotate va crește riscul comiterii manifestărilor de corupție. Analiza detaliată a normelor este efectuată în compartimentul III al prezentului raport de expertiză anticorupție.

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de „nota informativă care cuprinde: a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ; b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile

urmărite; c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene; d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi; f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare". Nota informativă stabilește condițiile ce au impus elaborarea proiectului, evidențiază elementele noi și finalitățile urmărite prin promovarea proiectului. Examinând conținutul notei informative a proiectului supus expertizei se constată că aceasta întrunește condițiile menționate în art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „e) fundamentarea economico-financiară". În nota informativă se menționează că „implementarea proiectului dat se va efectua din bugetul instituțiilor responsabile în limita resurselor disponibile, precum și cu atragerea surselor externe de finanțare". La fel, se menționează în nota informativă că „vor fi necesare surse pentru realizarea activității de acordare a alocațiilor pentru studierea limbii de stat începând cu 1 septembrie 2020".

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative "textului proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...] a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]

c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...] e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...] f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu; g) se evită tautologiile juridice; h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]" Textul proiectului întrunește parțial cerințele prevăzute de art.54 din Legea 100/2017. Astfel, au fost atestate norme care fac referință eronată la subiecții aplicării Legii privind integrarea străinilor (în unele norme se face referință la beneficiarii de protecție internațională sau de azil politic, iar în alte norme se face referință doar la beneficiarii de protecție internațională). La fel, unele sintagme nu pot fi evaluate în vederea aplicării uniforme a prevederilor („au potențial redus de întreținere", „pentru motive bine întemeiate", „condiții și factori de natură obiectivă"). Recomandăm autorului examinarea repetată a normelor din conținutul proiectului care au fost identificate cu potențial ambiguu în vederea excluderii ambiguității acestora.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului au fost identificate norme concurente în partea ce ține de asigurarea stabilirii clare și transparente a sancțiunilor aplicate străinului. Or, normele din proiect denotă o ambiguitate administrativă în aplicarea acestora. La fel, considerăm că este confuz reglementată procedura de aplicare a programului de integrare a străinilor, în special în privința categoriilor de străini care pot beneficia de acest program de integrare, precum și categoria de străini asupra cărora se răsfrâng prevederile Legii privind integrarea străinilor.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Normele proiectului reglementează activitatea autorităților publice direct responsabile de implementarea prevederilor privind integrarea străinilor în Republica Moldova. În special, prevederile proiectului se răsfrâng la activitatea autorității naționale competente pentru străini. Deși proiectul este unul încheiat cu norme care vin să asigure atât conformitatea cadrului legal național la aquis-ul comunitar, cât și îmbunătățirea acestuia prin prisma asigurării implementării unor măsuri de integrare mai bune, totuși, în opinia noastră, unele prevederi vor tinde să ducă la o aplicare confuză și discreționară a acestora cu riscul comiterii manifestărilor de corupție. Analiza detaliată a acestor norme care pot aduce atingere activității eficiente a entităților publice este efectuată în compartimentul III al prezentului raport de expertiză anticorupție.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului

-1-

Art.V, art. 2 (Legea nr.274/2011) –

Norma articolului 2 alin.(2) lit a) stipulează că:

„Sub incidența Legii privind integrarea străinilor nu intră străinii titulari ai dreptului de ședere provizorie pentru tratament medical de lungă durată, balneosanatorial, de recuperare sau pentru alte activități ce nu presupun acordarea dreptului de ședere permanentă în Republica Moldova”.

Obiecții:

În opinia noastră, textul „sau pentru alte activități ce nu presupun acordarea dreptului de ședere permanentă în Republica Moldova” poate induce confuzie în stabilirea transparentă a categoriilor de străini asupra cărora prevederile legii privind integrarea străinilor nu vor fi aplicate.

Totodată, din normă reiese că străinii sunt documentați cu acordarea dreptului de ședere provizorie „pentru alte activități ce nu presupun acordarea dreptului de ședere permanentă în Republica Moldova”.

În aceste condiții, coroborând prevederile art.2 alin.(1) lit.a) cu alin.(2) lit.a) al aceluiași articol se constată o neclaritate în privința categoriei de străini asupra cărora se răsfrâng prevederile Legii privind integrarea străinilor în Republica Moldova, creând concurența normelor de drept și condiții propice comiterii manifestărilor de corupție în stabilirea categoriei de străini.

Astfel, pe de o parte, străinilor titulari ai dreptului de ședere provizorie le sunt aplicate prevederile legii, iar pe de altă parte, străinilor, la fel, titulari ai dreptului de ședere provizorie „pentru alte activități ce nu presupun acordarea dreptului de ședere permanentă în Republica Moldova” nu le sunt aplicabile prevederile Legii privind integrarea străinilor în Republica Moldova.

Recomandări:

Recomandăm autorului excluderea neconcordanței normative și stabilirea expresă a categoriilor de străini asupra cărora nu vor fi aplicabile prevederile Legii privind integrarea străinilor în Republica Moldova.

Factori de risc:

- Derogări neîntemeiate de la exercitarea drepturilor/obligățiilor
- Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative
- Concurența normelor de drept
- Prevederi discriminatorii

Riscuri de corupție:

- Generale

-2-

Art.V, art.6 (Legea nr.274/2011) –

Articolul 6 Cazuri speciale

6. „Străinii care au obținut protecție internațională sau azil politic în Republica Moldova și concomitent au potențial redus de autoîntreținere (...) condiționat de factori de natură obiectivă și independenți de voința acestora, beneficiază de acces egal și echitabil la asistență ca și cetățenii Republicii Moldova, în condițiile legislației în vigoare”.

Obiecții:

Analizând norma constatăm că se reglementează o situație juridică a străinilor care au obținut protecție internațională sau azil politic în Republica Moldova și concomitent au potențial redus de autoîntreținere.

Norma urmează a fi deci aplicată persoanelor care au potențial redus de autoîntreținere.

În opinia noastră, norma nu face o diferențiere și o reglementare specială de facto a acestei categorii de persoane, stipulând că aceste persoane „beneficiază de acces egal și echitabil la asistență ca și cetățenii Republicii Moldova, în condițiile legislației în vigoare”.

Respectiv, norma nu reglementează aplicarea unor prevederi speciale pentru această categorie de persoane (au potențial redus de autoîntreținere).

Totodată, nu este clar de ce fel de asistență au dreptul, or prin termenul de „asistență” poate fi interpretat mai multe categorii - asistență medicală, socială, etc.

La fel, nu este clar ce se are în vedere prin textul „au potențial redus de întreținere” or, altfel spus cum poate fi stabilit cuantumul minim al mijloacelor financiare pentru a putea fi încadrați străinii în această categorie.

În altă ordine de idei, este ambiguă și formularea „condiționat de factori de natură obiectivă și independenți de voința acestora”, or nu este clar pe ce criterii vor fi stabiliți acești factori de natură obiectivă și persoana competentă în stabilirea acestora.

Toate aceste aspecte vor crea o ambiguitate administrativă, iar riscurile de corupție sunt inevitabile în astfel de situații.

Recomandări:

Propunem reformularea normei art.6 - Cazuri speciale, care să reglementeze cu adevărat situațiile speciale ale străinilor care au obținut protecție internațională sau azil politic și concomitent au potențial redus de întreținere.
Norma urmează să fie clară în vederea eliminării caracterului coruptibil al acesteia.

Factori de risc:

- Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive
- Derogări neîntemeiate de la exercitarea drepturilor/obligățiilor
- Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative
- Prevederi discriminatorii

Riscuri de corupție:

- Generale

-3-

Art. V, art. 8 și art.14 (Legea nr.274/2011) –

Art.8 Accesul la măsurile de integrare

(1) Străinii prevăzuți la art.2 alineatul (1) beneficiază de activitățile de integrare prevăzute la art.5 alineatul (1).

(2) Beneficiarii de protecție internațională sau de azil politic au acces la toate activitățile de integrare stipulate la art.5 alineatul (1), precum și la programul de integrare prevăzut în capitolul III.

Art.14 Accesul la educație

(1) Străinii care și-au legalizat șederea pe teritoriul Republicii Moldova au acces la educație.

(2) Străinii prevăzuți la art.2 alin.(1) sunt încadrați în învățământul obligatoriu în condițiile stabilite de lege pentru cetățenii Republicii Moldova, iar în celelalte niveluri de învățământ, conform legislației în vigoare.

(3) Beneficiarii de protecție internațională sunt încadrați în învățământul obligatoriu și în celelalte forme de învățământ, în condițiile stabilite de lege pentru cetățenii Republicii Moldova.

Obiecții:

Analizând normele art.8 alin.(1) și art.14 alin.(2) constatăm că în categoria străinilor la art.2 alin.(1) se încadrează și beneficiarii de protecție internațională. Art.8 alin.(2), precum și art.14 alin.(3) fac referință la categoria de „beneficiari de protecție internațională sau de azil politic” și „beneficiari de protecție internațională”.

În prim plan constatăm că sunt utilizați doi termeni diferiți „beneficiari de protecție internațională sau de azil politic” și „beneficiari de protecție internațională”.

Astfel, într-o categorie se face referință și la beneficiarii de azil politic.

Această constatare este valabilă pentru întreg textul proiectului (de exemplu - art.10, art.11, art.12, ș.a.)

În acest sens, se crează o confuzie în aplicarea uniformă a noțiunii/termenului, iar la aplicare există riscul interpretării discreționare a aplicabilității normei într-o situație anume.

În al doilea rând, constatăm că deși autorul ar dori să menționeze că programul de integrare se aplică doar beneficiarilor de protecție internațională și de azil politic, totuși, redacția evazivă a normei art.8 alin.(1) induce în eroare că orice străin are dreptul la acest program de integrare, deoarece se menționează expres că „străinii prevăzuți la art.2 alin.(1) beneficiază de activitățile de integrare prevăzute la art.5 alin.(1)", respectiv în această categorie de activități intră și programul de integrare. În opinia noastră se creează o concurență a normelor de drept, iar la aplicare există riscul interpretării discreționare a acestora.

Aceeași situație este atestată și la art.14 din proiectul legii.

Recomandări:

Considerăm că norma art.8 alin.(1) urmează să conțină excepția privind aplicabilitatea programului de integrare, aplicându-l doar pentru beneficiarii de protecție internațională și de azil politic.

La art.14 alin.(2) și (3) normele urmează să fie modificate.

În altă ordine de idei, propunem a se face claritate în utilizarea noțiunilor de „beneficiarii de protecție internațională” și „beneficiarii de protecție internațională și de azil politic”, deoarece în unele norme categoria de persoane nu face referință la cei care au azil politic.

Or, în conținutul noțiunii „program de integrare” se utilizează sintagma „beneficiarii de protecție internațională sau de azil politic”.

Factori de risc:

- Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive
- Utilizarea neuniformă a termenilor
- Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative
- Concurența normelor de drept
- Prevederi discriminatorii

Riscuri de corupție:

- Generale

-4-

Art.V, art.10, art.12 alin.(5), art.21 și art.25 (Legea nr.274/2011) –

Art.10 alin.(8)

(8) Neexecutarea neîntemeiată a obligației prevăzute la alineatul (7), de către beneficiarul de protecție internațională inclus în programul de integrare, atrage încetarea aplicării uneia sau mai multor măsuri prevăzute în planul individual, inclusiv retragerea dreptului la cazare și a ajutorului bănesc.

Art.12 alin.(5)

(5) În cazul beneficiarilor de protecție internațională (...) atrage încetarea aplicării uneia sau mai multor măsuri prevăzute în planul individual, inclusiv retragerea dreptului de cazare și a ajutorului bănesc.

Art.21 alin.(7)

(7) Nerespectarea de către străin a obligațiilor stipulate în angajamentul de integrare atrage încetarea aplicării uneia sau mai multor măsuri prevăzute de programul de integrare.

Art.25 alin.(2)

(2) Nerespectarea obligațiilor prevăzute la alin.(1) atrage încetarea aplicării uneia sau mai multor măsuri prevăzute în planul individual, inclusiv retragerea dreptului de cazare și a ajutorului bănesc prevăzut de Legea privind azilul în Republica Moldova.

Obiecții:

Atestăm o situație când pentru neexecutarea obligației prevăzute la art.8 alin.(7) beneficiarului de protecție internațională îi poate fi încetat aplicarea uneia sau mai multor măsuri incluse în planul individual, inclusiv retragerea dreptului de cazare și a ajutorului bănesc.

În același timp, potrivit art.21 alin.(7) nerespectarea de către străin a obligațiilor stipulate în angajamentul de integrare atrage doar încetarea uneia sau mai multor măsuri prevăzute în programul de integrare.

Ținând cont că programul de integrare, cât și planul individual se aplică doar străinilor care au obținut protecție internațională sau azil politic în Republica Moldova (conform noțiunilor de program de integrare și plan individual așa rezultă), constatăm că într-o situație de neexecutare a unei obligații străinului îi vor fi aplicate unele sancțiuni (art.10), iar nerespectarea altor obligații vor fi aplicate alte sancțiuni, mai blânde (art.21).

În aceste condiții menționăm că sunt instituite norme conflictuale și cu caracter coruptibil care pot fi interpretate diferit și discreționar la aplicare.

Sancțiunile aplicate străinilor urmează să fie transparente și clare pentru a putea atribui acestuia o conduită în executarea obligațiilor sale.

Totodată, nu este clar cum va fi apreciat dacă străinului i se încetează una sau mai multe măsuri prevăzute în programul de integrare.

Astfel, responsabilii de aplicare vor fi în drept de a aplica norma în dependență de interes și scop, cu riscul comiterii manifestărilor de corupție.

Neclaritatea normelor va condiționa selectarea normei convenabile pentru aplicare pentru subiecții normei ceea ce va permite apariția manifestărilor de corupție.

Recomandări:

Neexecutarea obligațiilor străinului prevăzute în angajamentul de integrare urmează să fie stabilite expres și neechivoc.

Acestea urmează să fie clare și bine definite.

În acest sens, normele urmează să fie modificate.

Totodată, aplicarea sancțiunilor urmează să fie determinată de gravitatea faptei or, redacția actuală permite aplicarea tuturor sancțiunilor posibile străinului lăsate la discreția autorității competente de aplicare a sancțiunilor.

Factori de risc:

- Derogări neîntemeiate de la exercitarea drepturilor/obligațiilor
- Prevederi discriminatorii
- Atribuții care admit derogări și interpretări abuzive
- Temeiuri neexhaustive /ambigui/subiective pentru refuzul sau inacțiunea entității publice

Riscuri de corupție:

- Încurajarea sau facilitarea actelor de: - corupere activă - corupere pasivă - trafic de influență - conflict de interese și/sau favoritism - influențare necorespunzătoare
- Legalizarea actelor de: - abuz de serviciu - depășire a atribuțiilor de serviciu

- Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive
- Concurența normelor de drept
- Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative
- Temeiuri neexhaustive pentru survenirea răspunderii
- Lipsa responsabilității clare pentru încălcări
- Lipsa sancțiunilor clare
- Dezechilibru dintre încălcare și sancțiune
- Cerințe excesive pentru exercitarea drepturilor/Obligații excesive

-5-

Art.V, art.21 și art.22 (Legea nr.274/2011) –

Art.21 alin.(3) –

(3) După înregistrarea cererii, persoana care solicită admiterea în programul de integrare este interviuată de personalul desemnat al autorității competente pentru străini, fiind întocmită o fișă de evaluare a nevoilor individuale în vederea stabilirii tipului de asistență sau a activităților necesare pentru integrarea socială a acestuia.

Art.22 alin.(1) –

(1) Nevoile individuale identificate de către autoritatea competentă pentru străini în cadrul interviului se aduc la cunoștința autorităților relevante împreună cu care în termen de 30 de zile se elaborează planul individual de integrare (...).

Obiecții:

În opinia noastră, norma nu stabilește cert un termen de conformare în care urmează să fie efectuat interviul.

La fel, norma nu stabilește în ce termen după efectuarea interviului autoritatea competentă remite nevoile individuale identificate ale străinului autorităților competente pentru a elabora planul integral de integrare.

Astfel, ulterior înregistrării cererii, nu este clar în condițiile art.21 alin.(3) în ce perioadă de timp autoritatea competentă va organiza interviul, iar în condițiile art.22 alin.(1) nu este clar în ce perioadă de timp după interviu autoritatea competentă pentru străini urmează să aducă la cunoștința altor autorități publice responsabile nevoile individuale identificate ale străinului în vederea elaborării planului individual de integritate.

Nestabilirea unui termen lasă loc interpretărilor discreționare în instituirea acestuia, ceea ce se poate solda cu comiterea manifestărilor de corupție din partea celor interesați în stabilirea termenului sau tergiversarea efectuării tuturor procedurilor legale ce se impun.

În altă ordine de idei, atragem atenția că potrivit alin.(4) al art.21 - angajamentul de integrare urmează să conțină drepturile și obligațiile fiecărei părți.

Analizând prevederile proiectului constatăm că art.25 reglementează deja obligațiile străinilor beneficiari ai programelor de integrare. Or, angajamentul de integrare este acordul încheiat în formă scrisă între solicitantul programului de integrare și autoritatea competentă pentru străini privind participarea la programul de integrare. În acest sens, alte obligații ale beneficiarului programului de integrare nu pot fi stabilite, reieșind că acestea sunt stabilite la nivel de lege în articolul 25.

Alte norme, însă, care să reglementeze anumite drepturi ale părților nu au fost identificate, ceea ce se poate interpreta că există riscul ca fiecare angajament de integrare să fie diferit în partea ce ține de stabilirea drepturilor și a obligațiilor părților acordului.

În opinia noastră, lăsarea la discreție în stabilirea drepturilor și obligațiilor este riscantă, deoarece pot fi instituite și comise manifestări de corupție.

Considerăm că drepturile și obligațiile fiecărei părți ale angajamentului de integrare urmează a fi stabilite fie în legea prenotată, fie în alt act juridic evitându-se stabilirea discreționară a unor drepturi/obligații.

Recomandări:

Stabilirea expresă a termenului de efectuare a interviului după înregistrarea cererii (art.21), precum și stabilirea expresă a termenului de înștiințare a altor autorități în condițiile art.22 din proiectul legii.

La fel, propunem stabilirea clară a obligațiilor și a drepturilor părților angajamentului de integrare, fie delegarea de competență autorității competente pentru străini aprobarea prin ordin a acestor drepturi și obligații ale părților angajamentelor de integrare.

Factori de risc:

- Lacună de drept
- Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative
- Prevederi discriminatorii
- Lipsa unor termene concrete/termene nejustificate/prelungirea nejustificată a termenilor

Riscuri de corupție:

- Generale

-6-

Art.V, art.23 și art.24 (Legea nr.274/2011) –

Art.23 alin.(2)

(2) La cererea motivată a beneficiarului și pe baza evaluării situației la încheierea perioadei prevăzute la alin.(1), autoritatea competentă pentru străini poate aproba prelungirea cu cel mult 6 luni a duratei de aplicare a planului individual.

Art.24 alin.(2)

(2) Cazarea în spațiile prevăzute la alin.(1) poate fi făcută pentru o perioadă de până la 6 luni, cu posibilitatea prelungirii pentru motive bine întemeiate, fără a se depăși durata de aplicare a planului individual.

Obiecții:

Norma nu este clară în ceea ce privește conținutul motivațional al cererii, precum și a criteriilor de evaluare a acestei cereri.

Astfel, se atribuie competență discreționară autorității competente pentru străini de a examina cererea beneficiarului fără a avea anumite criterii prestabilite. Sintagma „pentru motive bine întemeiate” va putea fi interpretată discreționar de la caz la caz. În aceste condiții, este neclar cum va putea fi calificată cererea beneficiarului ca fiind motivată ținând cont de impactul ce urmează să fie urmare a prelungirii duratei de aplicare a planului individual.

Totodată, prin sintagma „poate aproba prelungirea cu cel mult 6 luni” se instituie o neclaritate în privința periodicității prelungirilor.

Astfel, se poate interpreta că autoritatea pentru străini poate de fiecare dată, la atingerea termenului, să fie în drept să prelungească ori de câte ori termenul de 6 luni.

Recomandări:

Propunem reformularea normelor în vederea stabilirii exprese a criteriilor după care urmează să se evalueze „motivele bine întemeiate”.

Factori de risc:

- Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive
- Atribuții care admit derogări și interpretări abuzive
- Temeiuri neexhaustive/ambigui/subiective pentru refuzul sau inacțiunea entității publice
- Derogări neîntemeiate de la exercitarea drepturilor/obligațiilor
- Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative
- Stabilirea unui drept al entității publice în loc de o obligație
- Prevederi discriminatorii

Riscuri de corupție:

- Încurajarea sau facilitarea actelor de: - corupere pasivă - corupere activă - trafic de influență - conflict de interese și/sau favoritism - influențare necorespunzătoare
- Legalizarea actelor de: - abuz de serviciu - depășire a atribuțiilor de serviciu

IV. Concluzia expertizei

În nota informativă se menționează că prin elaborarea proiectului „se propun de a revizui politicile promovate până în prezent în Republica Moldova” în partea ce ține de integrarea străinilor.

Astfel, „scopul de bază constă în motivarea și asigurarea unei participări mai active a străinilor la măsurile de integrare, întru valorificarea potențialului acestora”.

La fel, în nota informativă se menționează că „în proiectul înaintat pentru examinare s-a pus accentul pe sporirea rolului statului în promovarea procesului de integrare prin informarea diversificată, crearea oportunităților de autoîntreținere, sporirea rolului angajatorului în procesul de integrare, promovarea diversității culturale, asigurarea realizării drepturilor, etc. Proiectul asigură realizarea angajamentelor asumate de Republica Moldova pe Acordul de Asociere, dar totodată are drept scop reducerea riscurilor excluziunii sociale a imigranților, asigurarea ordinii publice și securității

naționale prin informarea din momentul legalizării șederii la statutul juridic acordat în țara noastră".

Cu toate că proiectul este unul argumentat din punct de vedere al racordării normelor privind integrarea străinului la aquis-ul comunitar, totuși, unele norme instituie o ambiguitate administrativă în vederea aplicării uniforme a acestora.

În aceste condiții, aplicarea unor norme confuze va crește riscul apariției manifestărilor de corupție.

În prezentul raport de expertiză anticorupție au fost analizate normele care comportă factori de risc cu generarea riscurilor de corupție.

Astfel, în opinia noastră, este eronat atribuirea categoriilor de străini asupra cărora urmează a fi aplicate prevederile proiectului (unele norme fac referință la beneficiarii de protecție internațională sau de azil politic, alte norme fac referință doar la beneficiarii de protecție internațională, excluzând categoria celor cu azil politic); se instituie confuzie la aplicarea normelor ce conțin texte precum „au potențial redus de întreținere”, „condiții de factori de natură obiectivă”, „pentru motive bine întemeiate”. La fel, considerăm că instituția răspunderii și a aplicării sancțiunilor străinilor pentru încălcarea obligațiilor sale este confuz reglementată. Totodată, au fost atestate lipsa unor termene de conformare, lipsa cărora va permite interpretarea diferită a termenului, precum și neconcordanță în privința categoriei de străini care pot beneficia de programe de integrare.

Analiza acestor norme este efectuată în compartimentul III al prezentului raport de expertiză anticorupție. În concluzie, recomandăm autorului examinarea repetată a proiectului prin prisma propunerilor înaintate în prezentul raport de expertiză anticorupție.

9. Constatările expertizei de compatibilitate

DECLARAȚIE DE COMPATIBILITATE

În baza expertizei **proiectului Hotărîrii Guvernului privind aprobarea proiectului de Lege pentru modificarea unor acte legislative (integrarea străinilor)**, inclus în Capitolul I, Secțiunea D, pct. 4 din Planul de Acțiuni al Guvernului pentru anii 2019-2020, aprobat prin HG nr. 420/2019.

Proiectul Hotărîrii Guvernului privind aprobarea proiectului de Lege pentru modificarea unor acte legislative (integrarea străinilor) **transpune parțial** din Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate (reformare), publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 337 din 20 decembrie 2011 / Directive 2011/95/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on standards for qualification of third-country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection, for a uniform status for refugees or of eligible for subsidiary protection, and of the content of the protection granted (recast), published in the Official Journal of the European Union L 337 of 20 December 2011.

I. Obiectul proiectului

Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative prezentat pentru expertiza de compatibilitate vine să asigure implementarea unor prevederi din Directiva 2011/95/UE, în partea ce se referă la conținutul protecției acordate străinilor pe teritoriul Republicii Moldova, având ca obiectiv principal facilitarea și eficientizarea integrării străinilor, precum și crearea unor condiții mai favorabile pentru realizarea incluziunii sociale, culturale și economice a străinilor. În acest scop, proiectul introduce o serie de modificări și completări la Legea nr. 274/2011 privind integrarea străinilor în Republica Moldova (*Articolul V*), în speță: extinde categoriile de străini care au acces la măsurile de integrare (străini titulari ai dreptului de ședere provizorie, străini titulari ai dreptului de ședere permanentă, străini cărora li s-a recunoscut statutul de apatrid în Republica Moldova și străini care au obținut drept de protecție internațională); stabilește norme detaliate privind măsurile de integrare (sesiuni de informare specializate, cursuri de studiere a limbii de stat, informare/consiliere privind modalitățile de acces la piața forței de muncă, servicii de orientare și formare profesională, planuri/programe de integrare, susținute integral sau parțial din mijloace publice sau din surse externe de finanțare); reconsideră reglementările privind activitățile de integrare oferite din partea statului (sesiunile de acomodare socioculturală privind valorile și tradițiile naționale, sistemul politic național, cultura etniilor conlocuitoare, norme de conviețuire pașnică, organizarea administrativ-teritorială); introduce sesiunile de informare suplimentare (drepturile străinului, modul de accesare a serviciilor al serviciilor de care beneficiază străinul, obligațiile, conduita și modul de obținere a cetățeniei Republicii Moldova); prevede modul în care este asigurat accesul străinilor la educație, serviciile medicale, asistența socială și asigurarea socială, recunoașterea și echivalarea actelor și/sau calificărilor obținute; extinde accesul la piața forței de muncă pentru toate categoriile de străini; prevede norme detaliate privind protecția minorilor; determină mecanismul de constatare a nevoilor speciale în urma unei evaluări individuale a situației; promovează instruirea actorilor implicați în procesul de integrare pe aspecte de diversitate culturală și lucrul cu străinii; determină atribuțiile autorităților competente în domeniu; reconsideră mecanismul de coordonare a procesului de integrare.

De asemenea, proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, modifică și completează Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor (*Articolul IV*) prin determinarea activităților de integrare de care beneficiază străinii titulari ai dreptului de ședere provizorie în scop de muncă și informarea repetată a străinilor referitor la statutul lor juridic pe teritoriul Republicii Moldova.

În ceea ce privește Legea nr. 1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală (*Articolul I*), Legea ocrotirii sănătății nr. 411/1995 (*Articolul II*), Legea nr. 1593/2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală (*Articolul III*), modificările și completările aduse acestora vizează aspecte de ajustare terminologică.

Menționăm că, din punct de vedere al transpunerii, prezintă relevanță directă modificările și completările ce se operează în Legea nr. 274/2011, în măsura în care acestea asigură transpunerea parțială a reglementărilor din Directiva 2011/95/UE.

Astfel, proiectul național reprezintă un exercițiu de continuitate a armonizării legislației în domeniul migrației și azilului, în sensul actualizării prevederilor Legii nr. 274/2011 privind integrarea străinilor în acord cu dispozițiile *Directivei 2011/95/UE*,

care a abrogat și substituit *Directiva 2004/83/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004* privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate, transpunerea căreia în cadrul normativ național a fost asigurată prin Legea nr. 274/2011 și Legea nr. 270/2008 privind azilul în Republica Moldova.

În aceeași ordine de idei, remarcăm că unele prevederi ale Directivei 2011/95/UE, referitoare la evaluarea cererilor de protecție internațională, condițiile pentru a putea fi considerat refugiat, statutul de refugiat, precum și protecția subsidiară, au fost transpuse anterior la nivelul legislației naționale de profil în Legea nr. 270/2008 privind azilul în Republica Moldova (prin modificările și completările introduse prin Legea nr. 151/2016).

Proiectul de act normativ reglementează, în principal, următoarele aspecte relevante din punct de vedere al transunerii:

- Stabilește cerințele aplicabile în situații specifice a persoanelor vulnerabile beneficiare de protecție internațională (art. 20 din Directiva 2011/95/UE);
- Prevede norme privind obligația informării străinilor privind drepturile și obligațiile acestora (art. 22 din Directiva 2011/95/UE);
- Reglementează accesul la locuri de muncă (art. 26 din Directiva 2011/95/UE);
- Garantează accesul străinilor la educație (art. 27 din Directiva 2011/95/UE);
- Determină cerințele de acces la procedurile de recunoaștere a calificărilor (art. 28 din Directiva 2011/95/UE);
- Stabilește normele privind protecția socială a străinilor (art. 29 din Directiva 2011/95/UE);
- Garantează accesul acestora la sistemul național de îngrijire a sănătății (art. 30 din Directiva 2011/95/UE);
- Prevede norme referitoare la accesul la locuință (art. 32 din Directiva 2011/95/UE);
- Instituie norme referitoare la accesul la facilitățile de integrare (art. 34 din Directiva 2011/95/UE);
- Reglementează principiul respectării confidențialității (art. 37 din Directiva 2011/95/UE).

Menționăm că, prin introducerea acestor amendamente, proiectul urmărește implementarea integrală în cadrul juridic național a Directivei 2011/95/UE.

II. Evaluarea din perspectiva compatibilității cu Dreptul UE

Din punct de vedere al Dreptului UE, prin prisma obiectului de reglementare, prezentul demers normativ se circumscrie reglementărilor UE subsumate *Spațiului de Libertate, Securitate și Justiție*, pe segmentul legislativ al *migrației și azilului*.

Din perspectiva proiectului examinat, la nivelul legislației europene derivate, prezintă relevanță directă dispozițiile statuate în *Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate* (reformare).

Transpunerea și implementarea Directivei 2011/95/UE, este importantă în contextul realizării obligațiilor Republicii Moldova asumate prin Acordul de Asociere cu UE, în domeniul „Spațiul de Libertate, Securitate și Justiție” (Titlul III), în special, cooperarea pe segmentul migrației, azilului și gestionării frontierelor (art. 14).

Directiva 2011/95/UE are ca obiect stabilirea unor standarde minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a deveni beneficiari de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate.

Remarcăm că, Directiva în discuție reprezintă un act juridic UE de *armonizare minimă*, oferind statelor membre UE posibilitatea de a adopta sau menține standarde mai favorabile, pentru a decide care sunt persoanele care îndeplinesc condițiile de acordare a statutului de refugiat sau care sunt persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară, precum și pentru a stabili conținutul protecției internaționale acordate.

Astfel, actul UE, cunoscut ca „*Directiva privind standardele minime*”, stabilește norme detaliate referitoare la: evaluarea cererilor de protecție internațională, condiții pentru a fi considerat refugiat, statutul de refugiat, condițiile pentru obținerea de protecție subsidiară, statutul conferit prin protecție subsidiară, precum și conținutul protecției internaționale.

După cum a mai fost menționat anterior, Directiva 2011/95/UE a abrogat și substituit Directiva 2004/83/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții statelor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive au nevoie de protecție internațională referitor la conținutul protecției acordate. Directiva 2011/95/UE reformează în fapt și în drept reglementările Directivei 2004/83/CE, oferind, în anumite domenii, standarde de protecție mai înalte în comparație cu reglementările precedente, precum și consolidând drepturile beneficiarilor protecției internaționale, luând în considerare provocările specifice în materie de integrare pe care aceștia le întâmpină. În speță, în partea ce se referă la conținutul protecției internaționale acordate, Directiva 2011/95/UE introduce norme noi privind: accesul la procedurile de recunoaștere a calificărilor; eliminarea derogării ce permite statelor să limiteze îngrijirea sănătății acordată beneficiarilor de protecție subsidiară la prestațiile de bază; introducerea unor reglementări mai stricte și detaliate referitor la obligația statelor de a identifica membrii de familie ai minorilor neînsoțiți, precum și de a asigura, ca în anumite cazuri, colectarea, prelucrarea și difuzarea informațiilor privind aceste persoane să fie confidențiale; accesul la locuință și obligația statelor să pună în aplicare politici care vizează prevenirea discriminării beneficiarilor de protecție internațională și asigurarea de șanse egale în ceea ce privește accesul la locuință; modificarea reglementărilor referitoare la accesul la facilitățile de integrare prin obligarea statelor de a garanta accesul la astfel de facilități și beneficiarilor de protecție subsidiară.

Măsuri naționale de transpunere existente:

La nivel național cadrul legal în vigoare care asigură transpunerea parțială a Directivei 2011/95/UE este reprezentat de Legea nr. 270/2008 privind azilul în Republica Moldova (art. 2, 4-25, 31, 32 și 35).

În ceea ce privește transpunerea Directivei 2011/95/UE, proiectul național și-a atins finalitatea propusă, fiind asigurată transpunerea parțială a actului UE, prin implementarea normelor referitoare la: completarea categoriilor de subiecți care se bucură de protecție internațională în cazuri speciale (Art. V, alin. 6 din proiectul național); sesiunile de informare specializate (Art. V, alin. 7 din proiectul național); măsuri de integrare (Art. V, alin. 5 din proiectul național); accesul la piața forței de muncă (Art. V, alin. 7 din proiectul național); accesul la educație și integrarea minorilor străini (Art. V, alin. 7 din proiectul național); accesul la serviciile medicale (Art. V, alin. 7 din proiectul național); accesul la sistemul de asistență și asigurări sociale (Art. V, alin. 7 din proiectul național); recunoașterea și echivalarea actelor și/sau calificărilor obținute (Art. V, alin. 7 din proiectul național); accesul la locuință (Art. V, alin. 11 din proiectul național) respectarea principiului confidențialității în domeniul azilului (Art. V, alin. 13 din proiectul național).

Cu referire la prevederile art. 36 (cooperarea directă și schimbul de informații între autoritățile competente în colaborare cu Comisia), art. 38 (prezentarea raportului Parlamentului European și Consiliului de către Comisie), menționăm că, acestea n-au fost transpuse în proiectul național, în măsura în care sunt *prevederi UE neaplicabile* a căror transpunere este condiționată de aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

Remarcăm că, proiectul național aduce mai multe noutăți de ordin legislativ la nivel național din perspectiva Directivei 2011/95/UE. În special, proiectul extinde categoriile de străini care au acces la măsurile de integrare (titularii dreptului de ședere pentru activități de voluntariat; beneficiarii de protecție internațională cu nevoi speciale, precum femeile însărcinate, persoanele cu handicap, persoanele care au fost victime ale torturii, violului sau alte forme grave de violență morală, psihică sau sexuală), asigurând, astfel, implementarea art. 20 din Directiva 2011/95/UE.

Un alt element de noutate constă în implicarea angajatorului în calitate de subiect responsabil în procesul de integrare a lucrătorului imigrant în vederea incluziunii străinilor titulari ai dreptului de ședere provizorie în scop de muncă în țara-gazdă, în conformitate cu principiile ce reies din art. 26 din Directiva 2011/95/UE.

De asemenea, în spiritul dispozițiilor de la art. 37 din actul UE, proiectul național reglementează obligația instruirii personalului autorităților administrației publice, precum și a reprezentanților societății civile pe dimensiunea respectării principiului confidențialității în domeniul azilului, precum și protecției datelor cu caracter personal.

III. Respectarea mecanismului de armonizare

a) Sigla “UE”

Pentru respectarea cerințelor înaintate față de proiectele de acte normative cu relevanță UE, stabilite la art. 31 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative și pct. 36 și pct. 37 din Regulamentul privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene, aprobat prin HG nr. 1171/2018 (în continuare Regulament), proiectul național urmează a fi marcat pe prima pagină în colțul drept de sus cu sigla “UE” (se indică cu litere mari, caractere aldine, fontul Times New Roman și mărimea corpului de literă 16).

c) Obiecții privind Tabelul de concordanță

Tabelul de concordanță urmează a fi revizuit și completat pentru a corespunde cerințelor stabilite la pct. 32, pct. 33 și Anexa nr. 3 din Regulament. Astfel, pentru reflectarea corectă și completă a gradului de transpunere în legislația națională a prevederilor Directivei 2011/95/UE, compartimentul 4 din Tabel, se va completa în ordinea consecutivității cu articolele, aliniatele, paragrafele etc., astfel încât să fie reflectat întreg textul actului UE care constituie obiect al transpunerii. Respectiv, va fi completată în modul corespunzător compartimentul 5 din Tabel prin inserarea dispozițiilor corespondente ale proiectului național sau, după caz, ale altor acte normative naționale care asigură implementarea normelor actului UE.

De asemenea, remarcăm că în conformitate cu pct. 53 din Regulament, Tabelul de concordanță actualizat urmează a fi prezentat în format electronic, în termen de 20 zile de la aprobarea proiectului de act normativ Cancelariei de Stat (Centrului de armonizare a legislației) pentru a fi inclus în baza de date a legislației naționale armonizate.

d) Obiecții privind Nota informativă

Ținând cont de prevederile art. 30, lit. c) și Anexa nr. 1 din Legea nr. 100/2017, precum și pct. 26 și pct. 31 din Regulament, în compartimentul 3 al Notei informative a proiectului național, sintagma „Proiectul este parțial compatibil” se va completa cu sintagma „Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate, precum și se va insera mențiunea privind elaborarea Tabelului de concordanță. De asemenea, Nota informativă urmează a fi completată cu compartimentul 9 în care vor fi inserate constatările expertizei de compatibilitate.

IV. Concluzii

Apreciem că, în urma evaluării evaluării din punctul de vedere al compatibilității cu prevederile Directivei 2011/95/UE, proiectul național și-a atins finalitatea propusă, asigurând de o manieră corespunzătoare transpunerea prevederilor relevante ale actului UE menționat, asigurând, astfel, convergența legislației naționale în materia integrării străinilor, inclusiv și a străinilor beneficiari de protecție internațională cu standardele minime referitoare la conținutul protecției acordate stabilite la nivelul UE.

Facem mențiunea că analiza Centrului de armonizare a legislației nu are în vedere elementele de oportunitate ale soluțiilor juridice incluse în proiectul de act normativ, ce se referă strict la conformitatea acestora cu Dreptul UE aplicabil și obligațiile juridice asumate în lumina Acordului de Asociere RM–UE.

10. Constatările expertizei juridice

Expune următoarele obiecții și propuneri de ordin juridic, precum și de tehnică legislativă:

La articolul I, cât și pe tot parcursul textului proiectului, alineatele necesită a fi numerotate în corespundere cu prevederile articolului 51 al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative.

La articolul III în vederea respectării normelor tehnicii legislative, la modificarea articolului 10 alineatului (1) al Legii nr. 1593/2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, se va ține cont că, la schimbarea unor cifre, semne și cuvinte din conținutul textului unui act normativ, se menționează despre substituirea „textului” respectiv iar la schimbarea unor cuvinte din conținutul textului unui act normativ, pentru exprimarea corectă, se menționează despre substituirea „cuvintelor” respective. Obiecție valabilă pe tot parcursul textului proiectului.

La articolul IV: La punctul 4, în ceea ce ține de modificarea propusă la punctul 33 litera f) din Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova, și anume de a exclude cuvintele „precum și dovada asigurării medicale”, remarcăm că potrivit notei informative, excluderea cuvintelor respective are drept temei faptul că „achitarea primelor nu ține de competența autorității competente pentru străini. Verificarea persoanei în sistemul AOM stopează/tergiversează uneori procesul de documentare a străinilor, fapt ce duce la încălcarea termenului necesar pentru prezentarea actelor pentru prelungirea dreptului de ședere, nemulțumiri din partea străinilor, cheltuieli etc.”. Respectiv, argumentele invocate considerăm a fi insuficiente. În această ordine de idei, considerăm oportună reanalizarea propunerii date pentru a nu fi interpretată că, prin excluderea dovezii asigurării medicale străinii vor fi scutiți de obligativitatea asigurării medicale. În acest sens, remarcăm că, potrivit articolului 19 alineatul (1) din Constituție, cetățenii străini și apatrizii au aceleași drepturi și îndatoriri ca și cetățenii Republicii Moldova, cu excepțiile stabilite de lege.

Totodată, articolul 36 din Constituție garantează tuturor persoanelor dreptul la ocrotirea sănătății, fără nici o distincție sau orice alt criteriu. Or, dreptul la ocrotirea sănătății este un drept fundamental care prin asigurarea sănătății oamenilor constituie o prioritate și un obiectiv esențial al sistemului de sănătate. Articolul 17 din Legea ocrotirii sănătății nr. 411/1995 consfințește dreptul la asigurarea sănătății tuturor locuitorilor republicii, fără deosebire de naționalitate, rasă, sex, apartenență socială și religie, acesta fiind asigurat prin păstrarea fondului genetic al țării, prin crearea de condiții de viață și muncă, prin garantarea unei asistențe medicale calificate, acordate în conformitate cu exigențele medicinei moderne, precum și prin apărarea juridică a dreptului la ocrotirea sănătății și la repararea prejudiciului cauzat sănătății. Astfel, datorită faptului că, asigurările obligatorii de asistență medicală funcționează în regim obligatoriu, consecința imediată este aceea că, plata contribuției de asigurări medicale este obligatorie, atât pentru persoanele fizice, cât și pentru cele juridice, în cuantumurile și la termenele prevăzute de Legea nr. 1593/2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală. În această ordine de idei, se va reține că, prin obligarea străinilor să contribuie la sistemul asigurărilor obligatorii medicale prin achitarea primei de asigurare obligatorie medicală în sumă fixă pentru anul de gestiune (articolul 9 din Legea nr. 1585/1998) ar surveni și un risc de aplicare a penalităților (în corespundere cu Legea nr. 1593/2002), cât și încasarea silită a primelor asigurării obligatorii medicale în cazul în care acestea nu sunt achitate. Într-o altă ordine de idei, modificarea dată se va revizui în coraport cu articolul 26 alineatul (3) din Legea 411/1995, care prevede că calitatea de asigurat și drepturile de asigurare încetează odată cu anularea/revocarea dreptului de ședere în Republica Moldova, încetarea/anularea statutului de apatrid sau a formei de protecție,

în conformitate cu legislația în vigoare. Mai mult, considerăm neclar amendamentul dat, în contextul articolului 32 alineatul (2) al Legii nr. 200/2010 care stabilește că, la acordarea dreptului de ședere provizorie, o condiție ar fi dovada asigurării medicale, iar prelungirea unui drept ar trebui efectuată în condiții similare cu acordarea dreptului dat. În urma celor expuse, considerăm judicios completarea notei informative cu justificările necesare. Or, argumentele prezentate sunt insuficiente. În cazul dat urmează a fi perfectat sistemul, în așa fel încât să fie înlăturate deficiențele care duc la tergiversarea examinării cererilor solicitanților, fără a aduce atingere la obligativitatea prezentării dovezii asigurării medicale. Concomitent, în cazul în care dovada asigurării medicale este efectuată ulterior prelungirii termenului de ședere provizorie, apare problema verificării, cât și acțiunilor ce urmează a fi întreprinse în cazul în care solicitantul de prelungire a dreptului de ședere provizorie a dobândit prelungirea și nu a achitat polița.

La articolul V: La punctul 3, redacția literei d) a articolului 2 alineatul (1), se va revedea, ținând cont de aspectul dacă categoria de străini care au obținut protecția internațională sau azil politic cade (sau nu cade) sub incidența termenului de „beneficiari de protecție internațională”. Or, termenul „beneficiar de protecție internațională” în coroborare cu termenul de „protecție internațională” semnifică cetățean străin sau apatrid căruia i s-a recunoscut statutul de refugiat sau i s-a acordat protecție umanitară (articolul 3 al Legii nr. 270/2008 privind azilul în Republica Moldova). Sub acest aspect se va revedea (in)necesitatea separării reglementărilor referitoare la : 1) străinii prevăzuți la articolul 2 alineatul (1); 2) beneficiarii de protecție internațională (ex: redacția propusă la articolul 8 alineatul (1) și (2)).

La punctul 5: Referitor la redacția articolul 5 alineatul (4), ținem să precizăm faptul că Mecanismul de includere a străinilor în activități de integrare este aprobat prin Ordinul ministrului afacerilor interne nr. 42/2016. În acest sens, nota informativă necesită a fi completată cu argumente temeinice care ar sta la baza necesității aprobării acestuia de către Guvern din moment ce există Ordinul precitat.

La punctul 6, alineatul doi, cuvântul „textul” urmează a se substitui cu cuvântul „cuvintele”.

La punctul 7: Prevederea de la alineatul (5) al articolului 10, stabilește unele chestiuni organizatorice și nu fac obiectul unei legi, fapt pentru care propunem a fi inclusă în actul intern al autorității competente privind metodologia de desfășurare a sesiunilor de acomodare socioculturală.

La alineatul (5) al articolului 11 propunem a se reformula propoziția a doua, în scopul detalierii că valabilitatea certificatului este de 3 ani, la expirarea acestui termen fiind necesară testarea repetată a cunoștințelor.

Norma expusă în alineatul (2) al articolului 12 prevede că străinii beneficiază de acces la piața forței de muncă în aceleași condiții, ca și cetățenii Republicii Moldova, în conformitate cu prevederile Legii nr. 105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj. În acest context, ținând cont de modificările propuse la articolul 2 alineatul (1) din Legea nr. 274/2011, considerăm necesar amendarea și a articolului 2 alineatul (2) al Legii nr. 105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj, în care se face referire la categoriile de străini specificate la articolul 2 alineatul (1) din Legea nr. 274/2011.

Din art. 13 alineatul (2), cuvintele „ale autorităților publice centrale” considerăm necesar a fi substituite cu cuvintele „autorităților administrative din subordinea ministerelor”, în corespundere cu terminologia utilizată în Legea nr. 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate.

La articolul 14, alineatul (2) considerăm a fi inoportun, ținând cont de reglementările articolului 150 alineatul (1) al Codului educației, care prevede că admiterea la studii a străinilor se realizează în condițiile aplicate pentru cetățenii Republicii Moldova. Totodată, semnalăm asupra necesității evitării reglementării juridice a aspectelor ce vizează același obiect sau aceleași relații sociale în mai multe acte normative, paralelismele în legislație fiind inadmisibile. Astfel, alineatele (4) și (5) ale articolului 14 se vor exclude, deoarece dublează prevederile articolului 150 alineatul (2) și respectiv alineatul (5) al Codului educației.

Articolul 15 alineatele (1) și (2) dublează prevederile articolului 26 alineatele (1) și (2) ale Legii nr. 411/1995, precum și ale alineatelor (1) și (2) articolul 9 al Legii nr. 1585/1998, fapt pentru care se vor exclude.

Prevederile articolului 17 se vor exclude, deoarece dublează normele din articolul 17 alineatul (9) al Codului educației, precum și norma din articolul 32 litera d) expusă la punctul 15 din proiect.

La punctul 14, considerăm necesar a se indica denumirea articolului 31.

La punctul 15: La definitivarea proiectului se va evita paralelismul în normele de reglementare. Astfel, litera a) a articolului 32 dublează prevederile de la articolul 11 alineatul (3); litera b) din articolul 32 dublează norma de la articolul 10 alineatul (3), iar litera c) al aceluiași articol dublează norma de la articolul 11 alineatul (5).

La articolul VI, considerăm necesar a se face referință la articolul (însemnat cu cifre romane) și punctul din proiectul Legii, care includ prevederile de la articolul 11 alineatul (9) ce intră în vigoare începând cu 1 septembrie 2020.

Întrucât Legea nr. 274/2011 se modifică substanțial se recomandă expunerea acesteia în redacție nouă.

Nota informativă, necesită a fi completată cu argumentările de rigoare pentru orice modificare inclusă în proiect.

Ministru

Pavel VOICU